

Tilgjengelighet ved valg for syns- og bevegelseshemmede, lokalvalget i 2019

Spørreundersøkelsen
Valgdirektoratet
31.10.2019

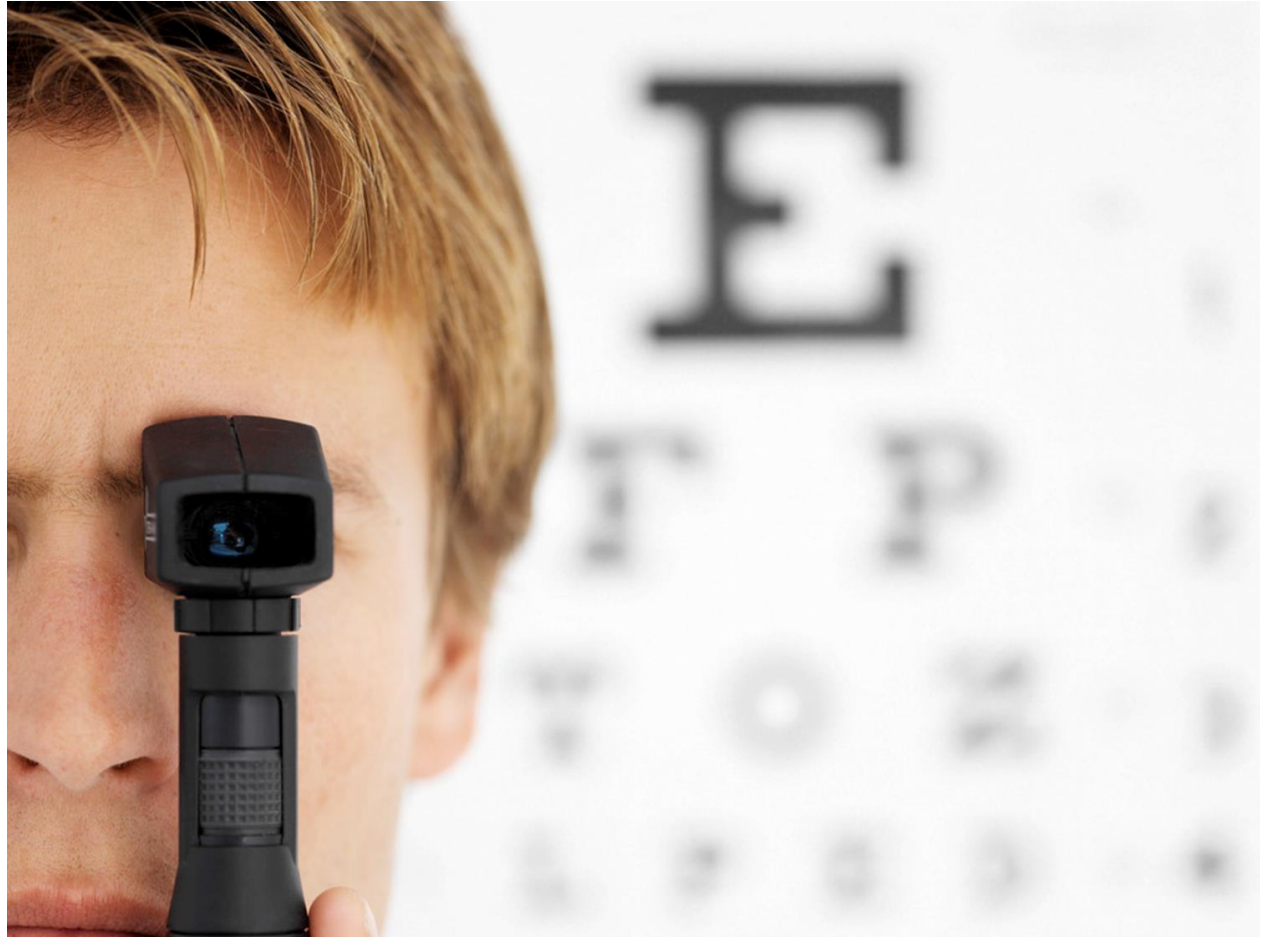

Innhold

1	Om undersøkelsen	3
2	Oppsummering	7
3	Bakgrunn	11
4	Tilgjengelighet frem til valglokalet	18
5	Tilgjengelighet inne i valglokalet	24

1

Om undersøkelsen

Bakgrunn og premisser for årets undersøkelse

Et viktig prinsipp i et demokrati er at alle stemmeberettigede borgere fritt og hemmelig skal kunne avlegge stemme ved demokratiske valg. I valgforskriften er det fastsatt at stemmegiving skal legges til lokaler som er lett tilgjengelige og hvor alle velgere kan ta seg inn uten å måtte be om hjelp. Det er også stilt krav om at det skal legges vekt på god tilgjengelighet for alle velgere ved tilretteleggingen inne i valglokalene.

Formålet med denne undersøkelsen har vært å evaluere tilgjengeligheten ved lokalvalgene for syns- og bevegelseshemmede ved lokalvalget høsten 2019. Undersøkelsen følger opp en tilsvarende undersøkelse som ble gjennomført i 2011. Det er lagt vekt på å måle de samme forholdene ved årets undersøkelse for å kunne sammenligne med hvordan situasjonen var i 2011. Bevegelseshemmede er intervjuet ved bruk av et webskjema, tilsvarende metoden benyttet i 2011. I 2011 ble personer med synshemming intervjuet ved bruk av telefon. Ved årets undersøkelse har også denne gruppen blitt intervjuet ved bruk av et webskjema. Spørsmålene for begge grupper er identiske.

I tillegg til denne undersøkelsen, som kartlegger bevegelseshemmedes og synshemmedes egne erfaringer med valget, er det denne gang også gjennomført en «valgobservasjonskartlegging» i 28 kommuner. Resultatene fra observasjonskartleggingen legges fram i en egen rapport og speiler denne spørreundersøkelsen med hensyn på tema.

Kommunene er ansvarlig for å legge til rette for valg, men Valgdirektoratet har fått delegert et overordnet ansvar i forbindelse med tilretteleggingen. Kantar har på oppdrag for Valgdirektoratet gjennomført brukerundersøkelsen blant syns- og bevegelseshemmede som stemte ved lokalvalget i 2019.

Kontaktpersoner i Valgdirektoratet har vært Lise Merkesdal og Bård Solvik. Ansvarlig for gjennomføring av undersøkelsen i Kantar har vært Ole Fredrik Ugland og Roar Hind. Analysen av datamaterialet og rapporten er utarbeidet av Heidi Nyberg Stamgård og Roar Hind.

Kantar takker Valgdirektoratet for godt samarbeid om spennende og krevende prosjekt.

Oslo, 31.10.2019

Nærmere om målgrupper og utvalg

Målgrupper

Syns- og bevegelseshemmede som stemte ved årets lokalvalg.

Utvalgsbase

Årets undersøkelse ble gjennomført på GallupPanelet, både blant personer med synshemming og personer med bevegelseshemming.

For å treffe *bevegelseshemmede respondenter* i panelet brukte vi som i 2011 to former for screening:

1. Alle respondenter som svarte at de hadde en varig eller midlertidig nedsatt bevegelseshemming ble inkludert.
2. Ordet «bevegelseshemmet» kan virke dramatisk, og vi antar at det ville være noen respondenter med f.eks. en midlertidig skade som ikke ville svare bekreftende på dette – selv om de har en de facto nedsatt bevegelseshemming. Disse ble filtrert inn i undersøkelsen dersom de svarte bekreftende på en av følgende påstander – og dersom påstanden var gyldig på det tidspunktet da de stemte:
  1. Har vansker med å gå uten hjelpemidler
  2. Har vansker med å gå i trapper
  3. Har vansker med å løfte en gjenstand på 5 kilo

Gjennom screenerbusser ble det i alt rekruttert 1146 personer som ble invitert til å delta i undersøkelsen.

For å treffe *synshemmede*, benyttet vi kunnskap om personer som i GallupPanelet har svart bekreftende ja på spørsmålet: *Bruker du noe program for syns- eller lesehemmede på din datamaskin? Med dette mener vi høytlesingsprogramvare, leselist eller tilsvarende.*

I alt 360 var registrert i GallupPanelet med «ja» på dette spørsmålet, hvor av alle ble invitert til å delta i undersøkelsen.

Bruttoutvalget invitert til årets undersøkelse bestod da av i alt 1506 personer.

- Av disse svarte i alt 1146 personer på invitasjonen (76 prosent).
- 916 svarte fra gruppen bevegelseshemmet (80 prosent) og 180 fra gruppen synshemmet (50 prosent).
- Personer med bevegelseshemming fikk informasjon i fbm invitasjonen at de før valget hadde svart på en undersøkelse om de hadde noen form for funksjonshemming og at de hadde svart at vi kunne kontakte de på nytt i forbindelse med en spørreundersøkelse om dette temaet. Den spesielt høye responsen blant disse kan forklares både med forhåndsrekruttering og at de ble minnet om dette ved invitasjonen til undersøkelsen.
- 1015 av de som svarte hadde stemt ved årets lokalvalg (93 %) og fikk øvrige spørsmål i undersøkelsen, fordelt:
  - 850 bevegelseshemmede
  - 165 synshemmede

Rapportering og gjennomføring

Om rapporteringen – sammenligning med 2011

Metoden for å intervju bevegelseshemmede er identisk med den som ble benyttet i 2011. Dette gjelder både utvalgsbase (GallupPanelet), metode (webskjema) og screeningen av hvem som inkluderes basert på egenvurdering av spørsmål om bevegelseshemming.

Når et gjelder svaksynte, er metoden drastisk endret. Det samme gjelder utvalgsbasen. I 2011 ble utvalget levert av Blindeforbundet og intervjuene ble foretatt på telefon. Utvalget fra Blindeforbundet i 2011 var tilfeldig trukket, men yngre medlemmer var stratifisert opp for å sikre en spredning på aldersgruppene.

I 2011 ble gruppen «svaksynte» bedt om å beskrive sin synshemming, om de var «svaksynt», «sterkt svaksynt» eller «praktisk blind». I årets rapport kaller vi alle som har svart for «svaksynte», da det ikke er gjort noen differensiering i forbindelse med denne undersøkelsen. Antall svar er også færre, og det gir større usikkerhet å dele opp gruppen.

Gruppen «svaksynte» som har svart på årets undersøkelse, ligner i størst grad på gruppen svaksynte (egendefinert) i 2011. Ved sammenligning av årets undersøkelse med 2011, har vi derfor valgt å sammenligne med de som beskrev seg som «svaksynt» i 2011.

Gjennomføring:

- 09. september: Lokalvalg
- 02. oktober: Prøveintervju
- 03. - 22. oktober: Undersøkelsen i felt, inkludert påminnelser.
- 23. - 30. oktober: Analyse og rapportering

Feilmarginer

Når resultatene fra en utvalgsundersøkelse skal generaliseres til den aktuelle målgruppepopulasjon – i dette tilfellet alle syns- og bevegelseshemmede som har stemt ved valget – vil resultatene alltid være beheftet med usikkerhet. Denne usikkerheten (statistisk feilmargin) varierer med utvalgets størrelse og med svarfordeling. Jo færre respondenter, og jo nærmere svarfordelingen er 50/50 prosent, jo større blir usikkerheten.

Med over 1000 respondenter totalt, vil feilmarginene tiltal vær på mellom 3,1 og 1,4 prosent. Dersom 10 (eller 90) prosent av respondentene samlet oppgir et bestemt svar på et spørsmål, er det reelle svaret med 95 prosent sikkerhet et sted mellom 8,1 og 11,9 (88,1 og 91,9) prosent.

Dersom man studerer et underutvalg med 374 intervju (personer med vansker med å gå i trapper) øker feilmarginene en god del, og vil ligge på mellom 5,2 og 2,3 prosent. Dersom 10 (eller 90) prosent av respondentene samlet oppgir et bestemt svar på et spørsmål, er det reelle svaret med 95 prosent sikkerhet et sted mellom 6,9 og 13,1 (86,9 og 93,1) prosent.

Ved å studere 180 respondenter (svaksynte) øker feilmarginene ytterligere til mellom 7,5 og 3,3 prosent. Dersom 10 (eller 90) prosent av respondentene samlet oppgir et bestemt svar på et spørsmål, er det reelle svaret med 95 prosent sikkerhet et sted mellom 5,5 og 14,5 (85,5 og 94,1) prosent.

2

Oppsummering

Oppsummering (i)

Valgdeltakelse

Valgdeltakelsen er svært høy (93 prosent). 92 prosent av de synshemmede deltok. Blant de med ulike bevegelsesvansker, svarte 93 prosent av de som har vansker med å løfte en gjenstand på 5 kilo at de deltok, om lag like mange (92 prosent) blant de som har vansker med å gå i trapper deltok, mens andelen var noe lavere blant de som har vansker med å gå uten hjelpemidler (87 prosent). Disse tallene er om lag som i 2011. Her er det verdt å merke seg at selvrapportert valgdeltakelse som regel er høyere enn faktisk valgdeltakelse.

Av de som stemte, forhåndsstemte 48 prosent av de synshemmede (31 prosent i 2011) og om lag like mange blant bevegelseshemmede med vansker å gå i trapper og løfte en gjenstand på 5 kilo, mens en noe større andel forhåndsstemmer blant de som har vansker med å gå uten hjelpemidler (53 prosent). Samlet var det 27 prosent i 2011 blant gruppen bevegelseshemmede som forhåndsstemte.

Valglokale

Nær en av tre oppsøkte bevisst et valglokale, klart flere enn i 2011 (12 prosent). Flertallet (nær syv av ti) oppsøkte *ikke* bevisst et valglokale. De som har vansker med å gå uten hjelpemidler og svaksynte oppsøkte i størst grad bevisst et valglokale. 52 prosent svarte at de ikke tenkte spesielt på sine behov da de oppsøkte valglokalet (69 prosent i 2011), mens 16 prosent svarte at de ikke visste det var mulig å velge valglokalet selv (18 prosent i 2011).

Transport, kollektivt og parkering

På landsbasis brukte knappe seks av ti bil til valglokalet mens tre av ti gikk. Seks prosent benyttet seg av kollektivtransport, fem prosent syklet og kun en prosent benyttet taxi. I Oslo og Akershus er andelen som går langt høyere enn i landet for øvrig, mellom fire og fem av ti, mens fire av ti brukte bil. Nær en av ti (8 prosent) benyttet kollektivtransport.

Sammenlignet med 2011, har andelen som går gått opp fem prosentpoeng fra 24 prosent på landsbasis, om lag lik økning i hver av regionene.

Det er også flere som benytter kollektivtransport, opp fra tre prosent til seks, mens andelen som benytter sykkel og taxi er om lag som i 2011. Andelen som benytter bil har på den annen side gått ned med 10 prosent på landsbasis – fra 68 prosent.

Åtte av ti av de som brukte kollektivtransport svarte at det var mindre enn omtrent 400 meter fra holdeplass til valglokalet.

Vel fire av ti (43 prosent) svarte at det var tilstrekkelig med reserverte og forhåndsmerkede parkeringsplasser for funksjonshemmede ved valglokalet, mens knappe to av ti svarte at det ikke var tilstrekkelig med plasser. Så mange som fire av ti svarer at de ikke husker eller kjenner til dette.

Oppsummering (ii)

Utenfor valglokalet

Det store flertallet av svaksynte og de bevegelseshemmede svarte at det veldig eller ganske enkelt å finne inngangen til valglokalet. Andelen som mener dette er *veldig* enkelt er på linje med 2011 både blant bevegelseshemmede og svaksynte, med forbehold om at utvalget for den siste gruppen er endret siden 2011.

Mens mellom 75 – 81 prosent blant bevegelseshemmede svarte at de ikke opplevde noen fysiske hindringer ved inngangen til valglokalet, er andelen 63 prosent blant svaksynte. Trapper / trinn var det største problemet. De som har vansker med å gå uten hjelpemidler (23 prosent) opplevde oftest fysiske hindringer ved inngangen eller på vei inn til valglokalet. Andelen som opplevde dette i 2011 var på 32 prosent.

Sammenlignet med 2011, med forbehold om ulike utvalg, er det flere som oppgir at de har opplevd fysiske hindringer ved inngangsdøren i 2019, hhv 37 prosent mot 14 prosent i 2011.

Inne i valglokalet

Nesten alle svarte at det var ganske eller veldig enkelt å orientere seg inne i valglokalet (som i 2011). 63 prosent av alle svarte at det var veldig enkelt å orientere seg inne i valglokalet, mens 33 prosent svarte at det var ganske enkelt. 3 prosent svarte at det var ganske vanskelig. Det oppleves få fysiske hindringer inne i valglokalet, men andelen som opplever dette har gått tre prosentpoeng tilbake fra 2011 blant bevegelseshemmede. Blant svaksynte er det klart færre enn i 2011 som svarer at de ikke har opplevd hindringer i valglokalet (tall med forbehold).

Mens tre av fire mener belysningen var svært god, mener mellom en og to av ti at den kunne vært bedre. Vi ser at en noe større andel blant svaksynte, vel to av ti, mener belysningen kunne vært bedre.

Valgfunksjonærer og assistanse

Nesten 9 av 10 av alle svarte at de var ganske eller veldig fornøyd med assistansen de fikk fra valgfunksjonærene. 1 av 10 hadde ikke behov for assistanse. Opplevelsen av dette er nærmest identisk med situasjonen i 2011.

Inne i stemmeavlukket

De aller fleste bevegelseshemmede (94 – 98 prosent) svarte at de var alene i stemmeavlukket. Andelen som har med valgfunksjonær er høyere blant svaksynte (8 prosent) og det er også flere i denne gruppen som har hatt med selvvalgt medhjelper (4 prosent). Sammenligner vi med svaksynte i 2011, finner vi at 91 den gang var alene inne i valglokalet, 3 prosent hadde med seg medhjelper og 5 prosent hadde med valgfunksjonær uten medhjelper.

En større andel (nær fire av ti) blant de som hadde med valgfunksjonær inn i valglokalet opplevde dette som noe problematisk. I tillegg var det nær to av ti som opplevde dette som svært problematisk. Av de som hadde med selvvalgt medhjelper, opplevde nær tre av ti dette som noe eller svært problematisk. *(Merk her at basen er lav, og at det er beheftet stor usikkerhet til tallene)*

Oppsummering (iii)

97 prosent av alle svarte at stemmesedlene var plassert slik at de enkelt hadde tilgang til alle stemmesedlene. Dette er nøyaktig lik situasjonen i 2011. 2 prosent svarte at de ikke var plassert slik at de enkelt hadde tilgang til dem (mot 3 prosent i 2011).

De aller fleste bevegelseshemmede svarte at de selv fant stemmeseddelen til det partiet de stemte på. Blant de svaksynte var det betydelig færre som fant stemmeseddelen selv (82 prosent). Så mange som 13 prosent fikk hjelp av en medhjelper. Fire prosent fikk hjelp av en valgfunksjonær.

Valgurnen

94 prosent av alle svarte at valgurnen var plassert slik at de kunne levere sin stemme uten hjelp fra medhjelper eller valgfunksjonær. Fire prosent svarte likevel ved årets valg at de ikke var det, men ville klart det om den var plassert annerledes. Dette er en endring og nedgang fra 2011, hvor hele 99 prosent mente at valgurnen var plassert slik at de kunne stemme uten hjelp fra andre.

Hemmelig valg

94 prosent av de alle svarte at valglokalet var tilrettelagt slik at de kunne stemme på det partiet de ønsket, uten at noen andre trengte å vite hvilket parti det var. 4 prosent svarte negativt på spørsmålet. Andelen som mener at de ikke får stemme hemmelig er forholdsvis lav sammenlignet med de som mener det motsatte, men samtidig vesentlig høyere ved årets valg enn ved valget i 2011 (kun 1 prosent).

Ser vi på hvem som hadde problemer med å stemme hemmelig, ser vi at det også her er svaksynte som opplever dette mest problematisk (7 prosent).

Tilrettelegging av valglokalene over år

24 prosent av alle svarte at tilretteleggingen av valglokalene har blitt bedre med årene. 5 prosent svarte at tilretteleggingen har blitt dårligere, mens 56 prosent mener det ikke har vært noen endring. 1 prosent hadde ikke stemt før, mens 14 prosent vet- eller husker ikke.

Svaksynte er noe mer delt i sine synspunkter, da en større andel enn bevegelseshemmede mener tilretteleggingen har blitt dårligere enn tidligere (14 prosent), samtidig som en større andel enn bevegelseshemmede mener den har blitt bedre (31 prosent). Vi finner også at en mindre andel blant svaksynte svarer «vet ikke» enn bland de bevegelseshemmede.

Gruppen svaksynte fikk for øvrig ikke dette spørsmålet i 2011.

Kommentarer til de praktiske sidene ved å stemme ved valg

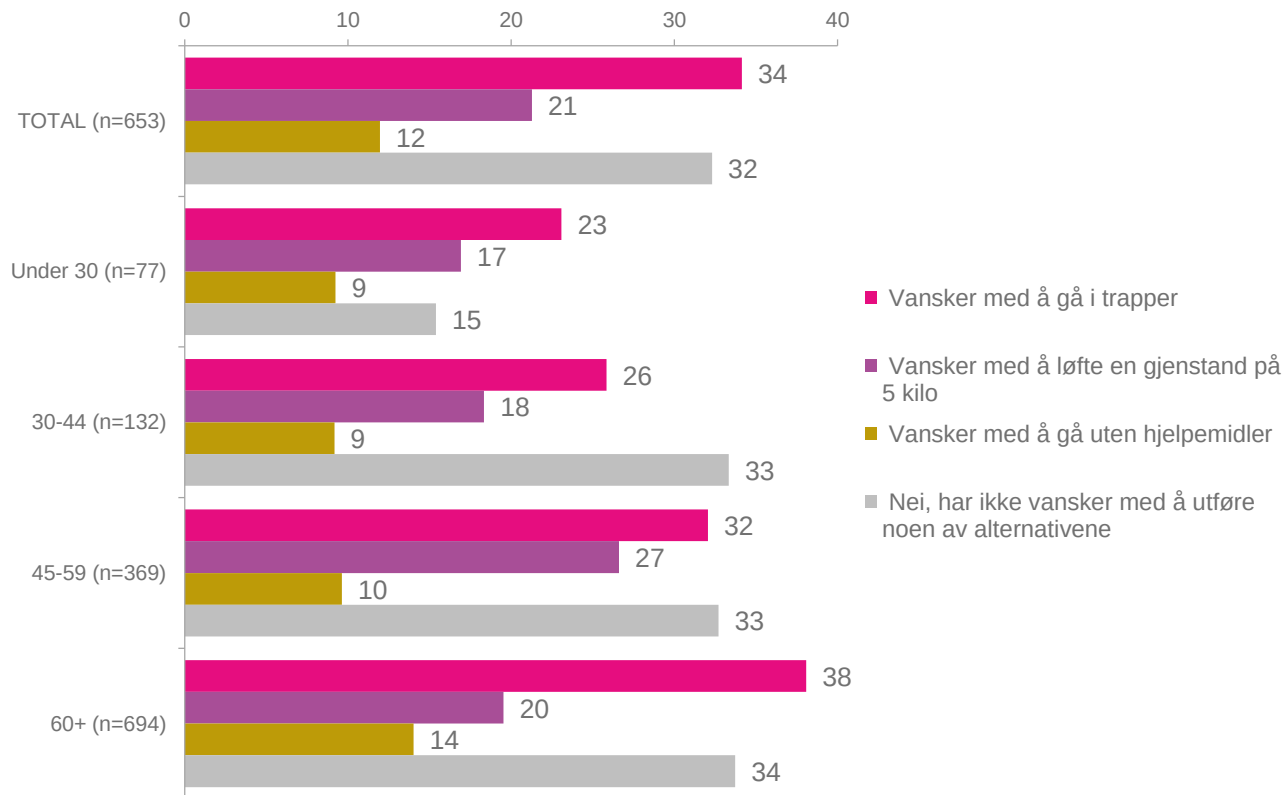
På et åpent spørsmål om man hadde kommentarer knyttet til de praktiske sidene ved å stemme ved valg, svarte de aller fleste at valget var helt greit, at det fungerte, at det var enkelt å stemme. Men det kom også fram en del kritiske kommentarer dokumentert på side 39 i denne rapporten og i et eget vedlegg.

3 Bakgrunn

Vansker

Av de som har svart på undersøkelsen, oppgir en av tre med bevegelsesvansker at de har vansker med å gå i trapper. To av ti har vansker med å løfte en gjenstand på 5 kilo. Vel en av ti har vansker med å gå uten hjelpemidler.

Har du vansker med å utføre noen av de følgende gjøremål eller aktiviteter?
n=653

En av tre av de bevegelseshemmede (32 prosent) svarte at de ikke hadde vansker med å utføre noen av disse konkrete alternativene.

Å gå i trapper er mest problematisk for bevegelseshemmede i aldersgruppen 17-29 år (38 prosent) og minst problematisk for bevegelseshemmede i den yngste aldergruppen under 30 år (23 prosent).

Å løfte en gjenstand på 5 kilo er mest problematisk for bevegelseshemmede i aldersgruppen 45-59 år (27 prosent) og minst problematisk for bevegelseshemmede i aldersgruppen 17-29 år (17 prosent).

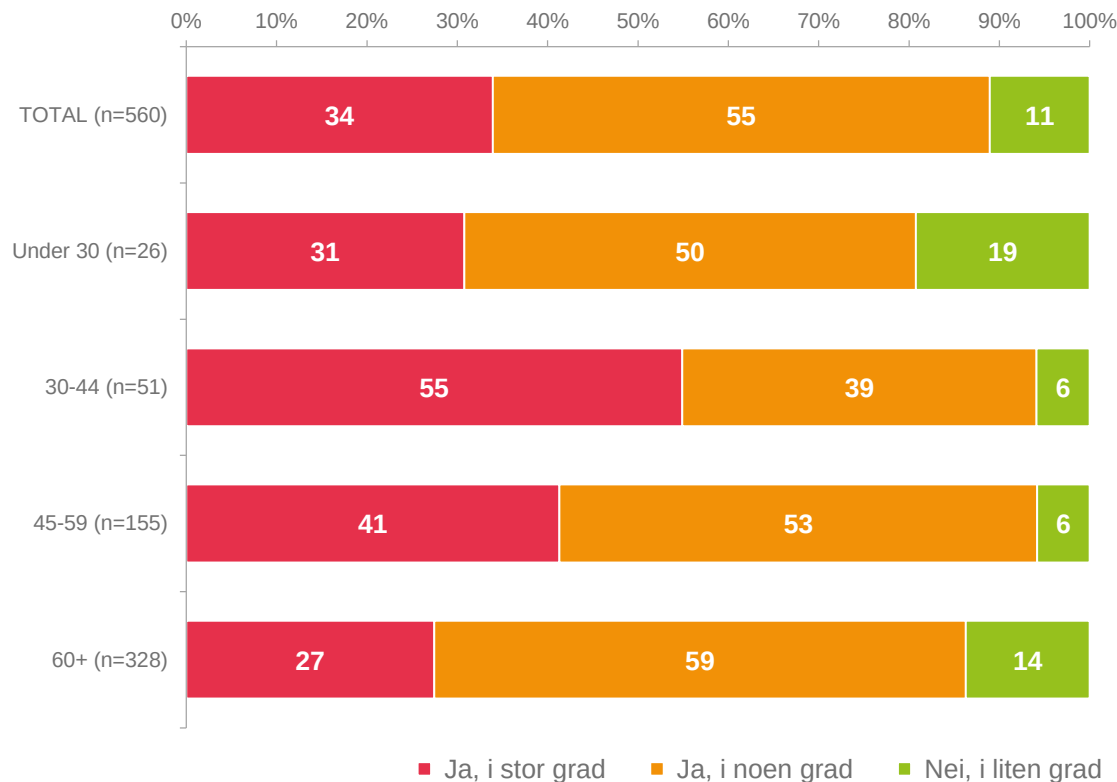
Vansker med å gå uten hjelpemidler er mest problematisk blant respondenter over 60 år (14 prosent).

Sammenlignet med 2011, er det færre denne gang som svarer at de ikke har vansker, hhv 32 prosent mot 56 prosent i 2011.

Andelen som oppgir å ha vansker med å gå i trapper og med å løfte en gjenstand på 5 kilo, er tre – fire prosentpoeng høyere i 2019 enn i 2011, men det var et par prosentpoeng flere i 2011 som svarte at de hadde vansker med å gå uten hjelpemidler.

Vanskene påvirker hverdagen

Nesten 9 av 10 svarer at vanskene påvirker hverdagen deres i noen eller stor grad (likt 2011).

Av de 727 respondentene som svarte at de hadde vansker med å gå uten hjelpemidler, vansker med å gå i trapper eller vansker med å løfte en gjenstand på 5 kilo, svarte 34 prosent at disse vanskene påvirker hverdagen i stor grad. 55 prosent svarte at vanskene påvirker hverdagen i noen grad, mens 11 prosent svarte at de påvirker hverdagen i liten grad.

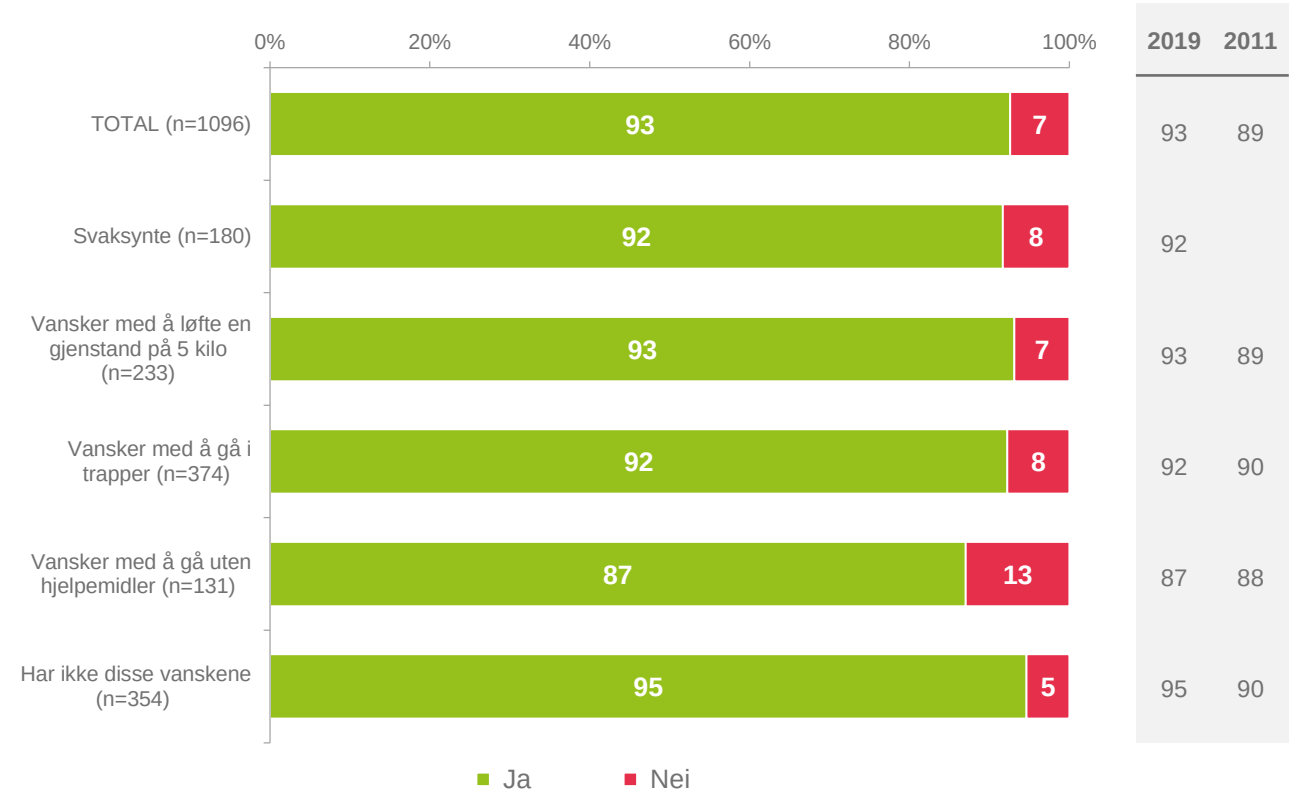
Aldersgruppen 30-44 år svarte oftest at vanskene påvirker hverdagen i stor grad (55 prosent), men mest sjelden at vanskene påvirker hverdagen i noen grad (39 prosent).

De eldste (60+) svarte mest sjelden (som i 2011) at vanskene påvirker hverdagen i stor grad (27 prosent), men oftest at vanskene påvirker hverdagen i noen grad (59 prosent).

Vil du si at disse vanskene påvirker hverdagen din?
Spesifikke vansker, n=727

Det var svært høy valgdeltakelse blant bevegelseshemmede som har deltatt i undersøkelsen

Vel 9 av 10 bevegelseshemmede (93 prosent) oppgir at de stemte ved årets lokalvalg (89 prosent i 2011).*

Det er relativt liten variasjon i stemmegiving etter hvorvidt respondentene har ulike vansker eller ikke, men vi ser at de som har vansker med å gå uten hjelpemidler i noe mindre grad har stemt ved årets valg. En forskjell vi ikke så i 2011.

* Merk at selvrapportert stemmegiving som regel er høyere enn faktisk stemmegiving («social likability»).

Stemte du ved årets lokalvalg (fylkesting, kommunestyre eller bydelsutvalg)?
Alle, n=1096

Åpent spørsmål: Du svarte at du ikke stemte i lokalvalget, hvorfor stemte du ikke?

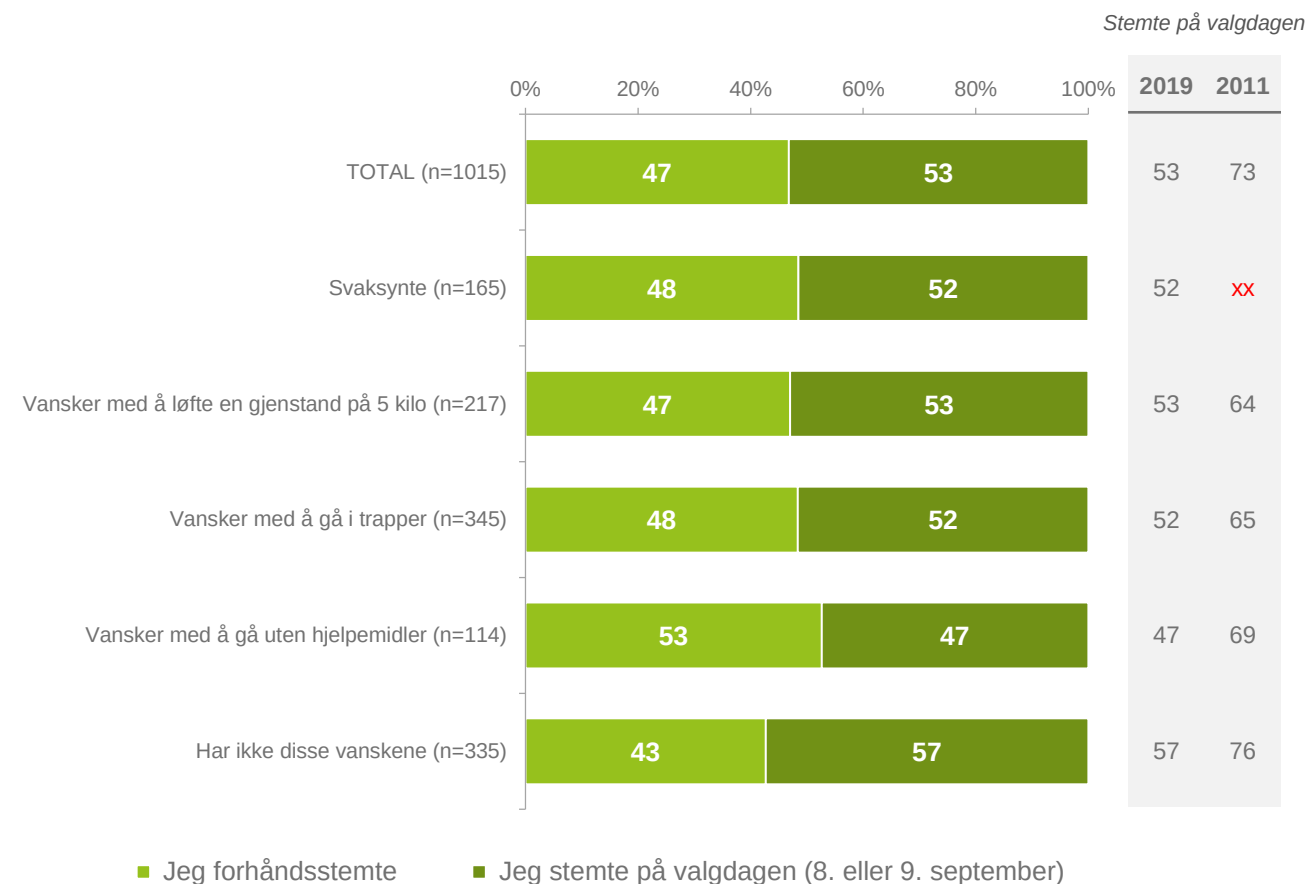
Grunner som ble oppgitt til å ikke stemme:

- Sykdom
- På reise eller utenlands
- Manglende tro på systemet og politikerne
- Usikker på parti
- Vansker med å komme frem
- Nylig tilflyttet eller skal flytte fra kommunen

Så mange som nær halvparten av de som er intervjuet (47 prosent) har forhåndsstemt ved årets valg. Betydelig flere enn i 2011 (27 prosent)

Andelen som har forhåndsstemt er likt på tvers av synshemming og bevegelsesvansker

Andelen som har forhåndsstemt er noe høyere enn i øvrige grupper blant de som har vansker med å gå uten hjelpemidler (53 prosent).

Andel som har forhåndsstemt ved årets valg

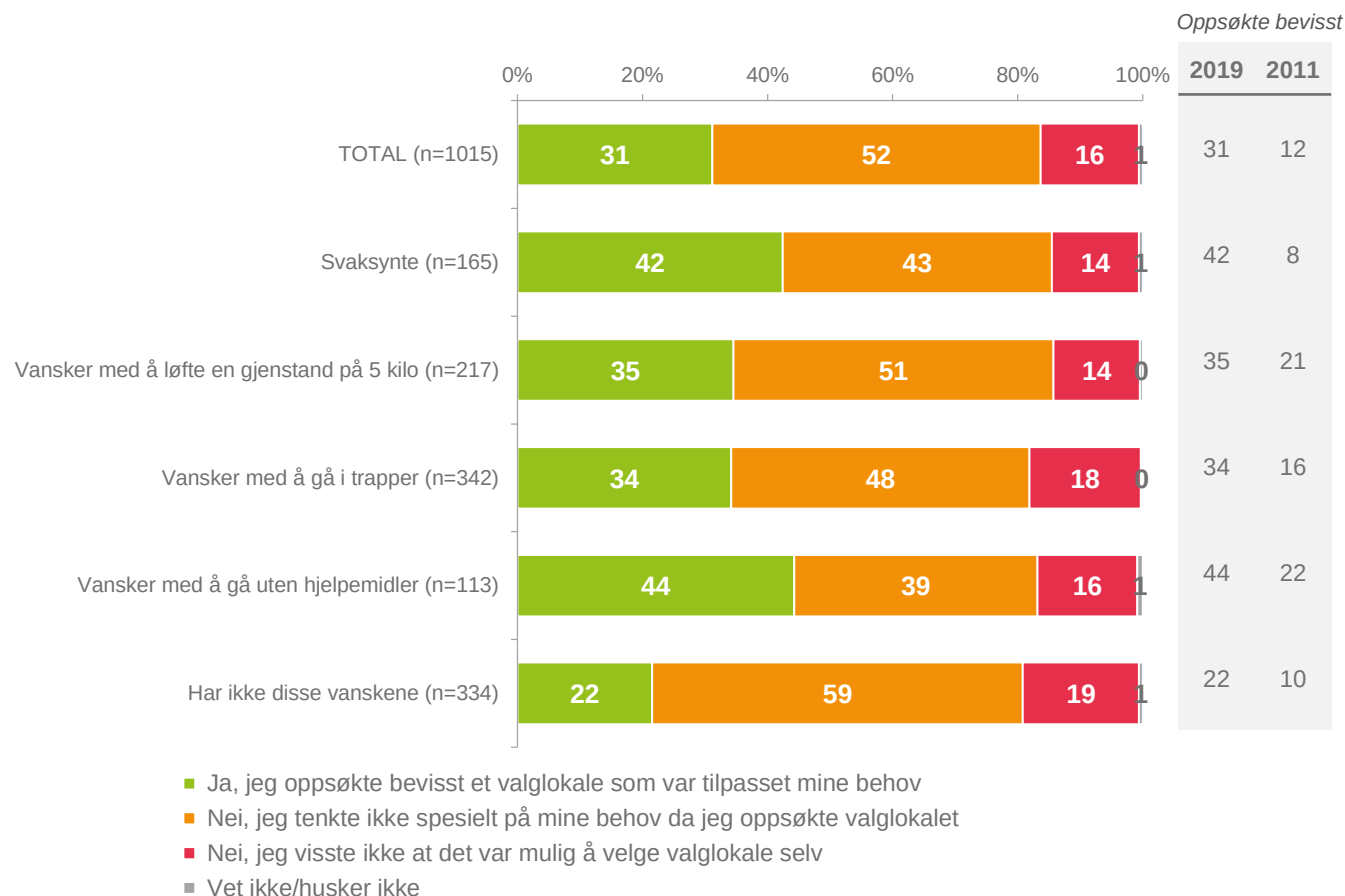
Ved årets valg var det på landsbasis det 21 prosent som forhåndsstemte.

Forhåndsstemte du, eller stemte du på valgdagen?

Har stemt, n=1015

Nær en av tre oppsøkte bevisst et valglokale, klart flere enn i 2011 (12 prosent)

Flertallet (nær syv av ti) oppsøkte *ikke* bevisst et valglokale. De som har vansker med å gå uten hjelpemidler og svaksynte oppsøkte i størst grad bevisst et valglokale.

52 prosent svarte at de ikke tenkte spesielt på sine behov da de oppsøkte valglokalet (69 prosent i 2011), mens 16 prosent svarte at de ikke visste det var mulig å velge valglokalet selv (18 prosent i 2011).

Blant personer med bevegelseshemming/nedsatt bevegelsesevne, men uten de tre spesifikke vanskene, har to av ti (22 prosent) oppgitt at de bevisst oppsøkte et valglokale som var tilpasset deres behov (10 prosent i 2011).

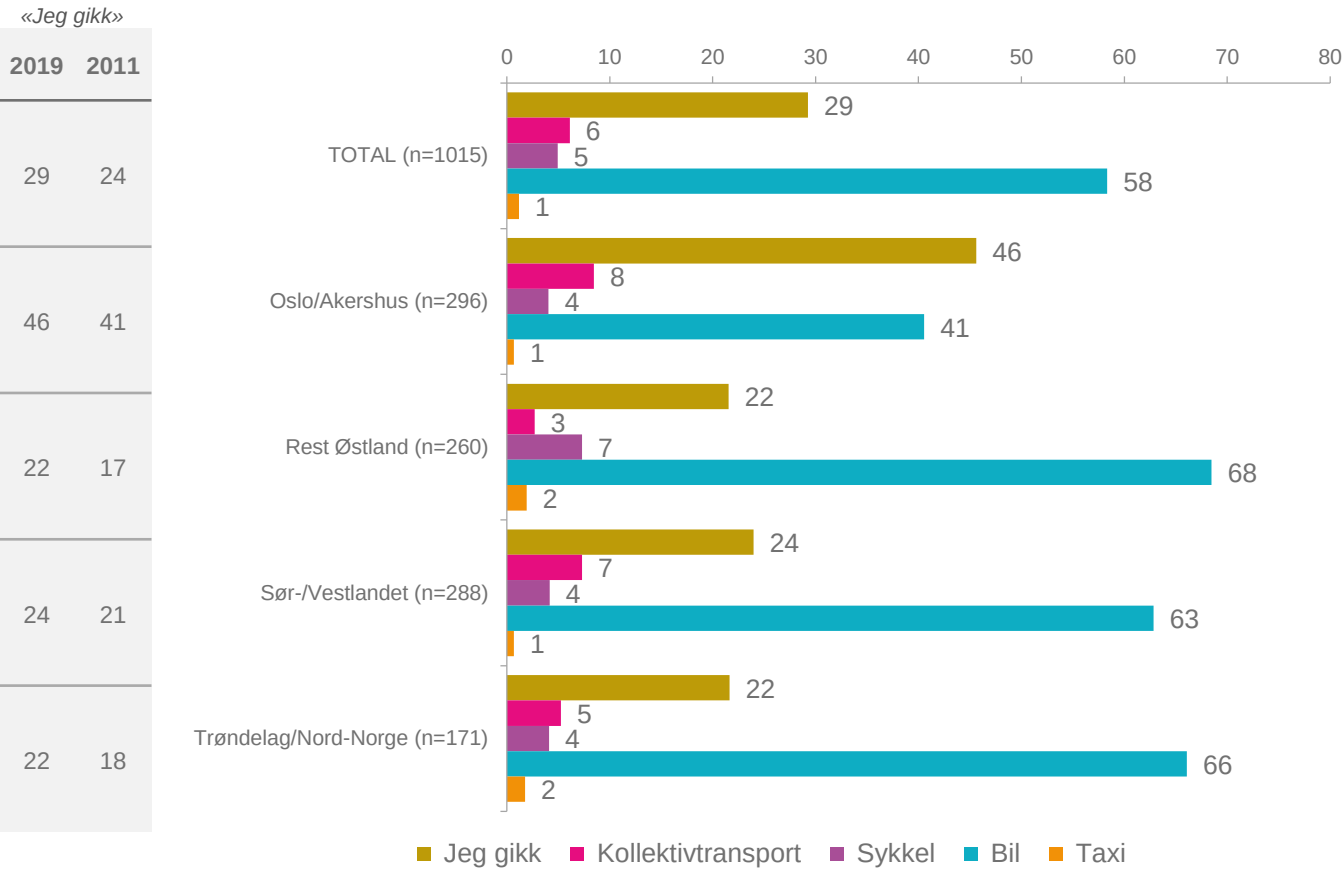
Oppsøkte du bevisst et valglokale som var tilpasset dine behov, eller tenkte du ikke på dine behov da du valgte valglokale?
Har stemt, n=1015

4 Tilgjengelighet frem til valglokalet

På landsbasis brukte knappe seks av ti bil til valglokalet mens tre av ti gikk. Seks prosent benyttet seg av kollektivtransport, fem prosent syklet og kun en prosent benyttet taxi.

I Oslo og Akershus er andelen som går langt høyere enn i landet for øvrig, mellom fire og fem av ti, mens fire av ti brukte bil. Nær en av ti (8 prosent) benyttet kollektivtransport.

Sammenlignet med 2011, har andelen som går gått opp fem prosentpoeng fra 24 prosent på landsbasis, om lag lik økning i hver av regionene.

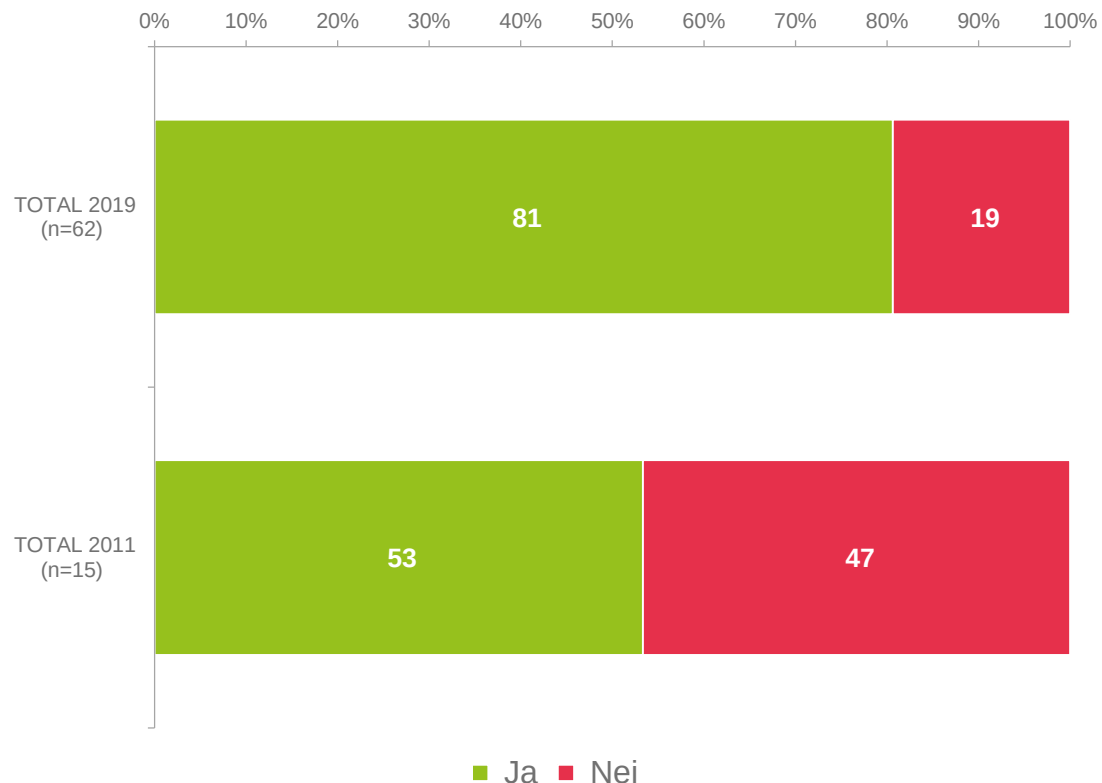
Det er også flere som benytter kollektivtransport, opp fra tre prosent til seks, mens andelen som benytter sykkel og taxi er om lag som i 2011.

Andelen som benytter bil har på den annen side gått ned med 10 prosent på landsbasis – fra 68 prosent.

Hvordan kom du deg til valglokalet?
Har stemt, n=1015

Gangavstand fra holdeplass

Åtte av ti av de som brukte kollektivtransport svarte at det var mindre enn omtrent 400 meter fra holdeplass til valglokalet.

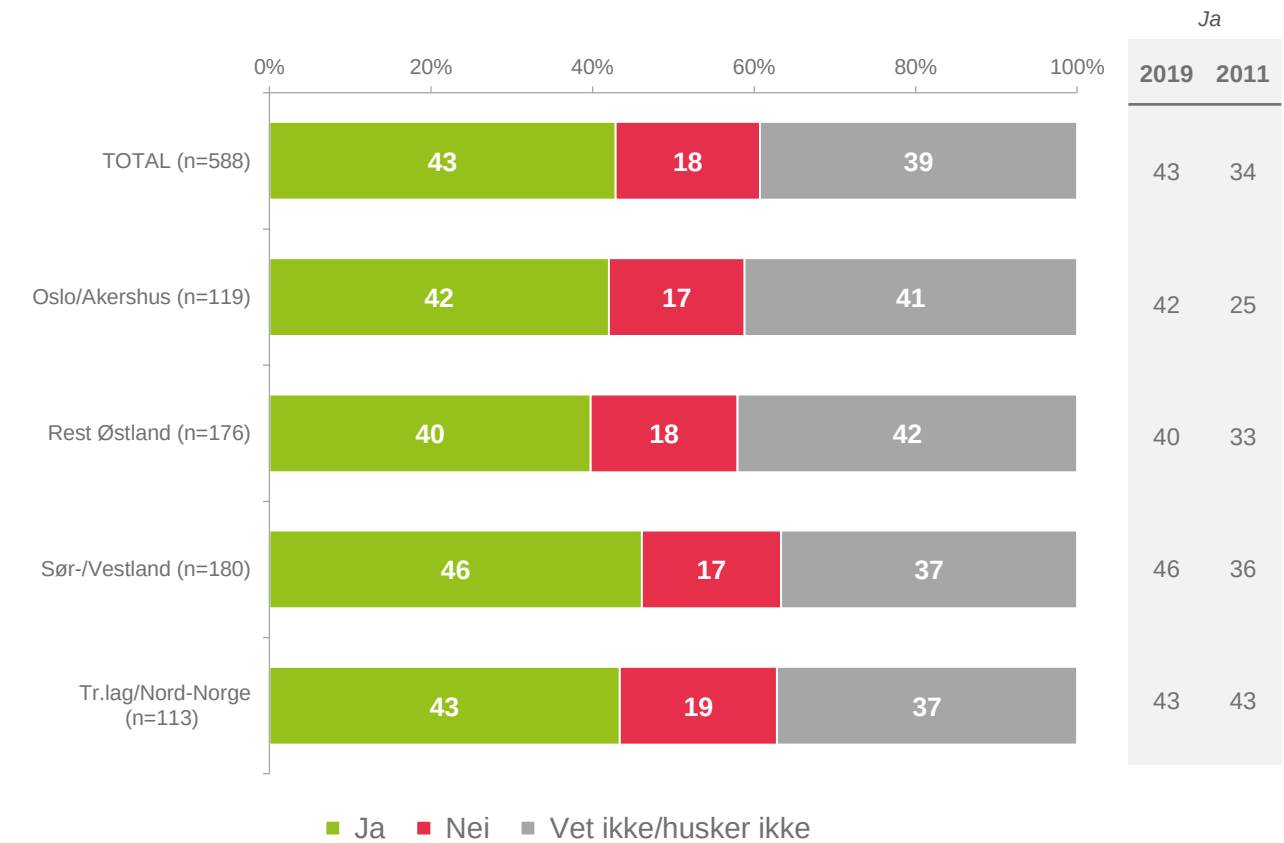
Mens 81 prosent av de som brukte kollektivtransport svarte at det var mindre enn omtrent 400 meter fra holdeplass til valglokalet, svarte 19 prosent at det var lenger.

Andelen som oppgir mindre enn 400 meter er langt lavere i 2019 enn i 2011, men andelen svar er svært få både i 2019 og i 2011 (hhv 62 og 15 intervju), og det betyr at feilmarginene derfor er betydelige. Det betyr også at resultatet for dette spørsmålet heller ikke lar seg bryte ned på undergrupper.

Var det gangavstand mindre enn omtrent 400 meter fra holdeplass til valglokalet?
Tok kollektivtransport til valglokalet, n=62

Reserverte og forhåndsmerkede parkeringsplasser

Vel fire av ti (43 prosent) svarte at det var tilstrekkelig med reserverte og forhåndsmerkede parkeringsplasser for funksjonshemmede ved valglokalet, mens knappe to av ti svarte at det ikke var tilstrekkelig med plasser. Så mange som fire av ti svarer at de ikke husker eller kjenner til dette.

Andelen som mener det er tilstrekkelig med reserverte plasser fordeles med 52 prosent på svaksynte, 32 prosent blant de som har vansker med å løfte en gjenstand på 5 kilo, 41 prosent blant de som har vansker med å gå i trapper og 46 prosent blant de som har vansker med å gå uten hjelpemidler.

Andelen som mener at det er tilstrekkelig med forhåndsreserverte plasser er noe høyere på Sør-/Vestlandet enn ellers i Norge.

Andelen som mener det er tilstrekkelig med reserverte plasser, har gått opp med 10 prosentpoeng fra 34 prosent i 2011.

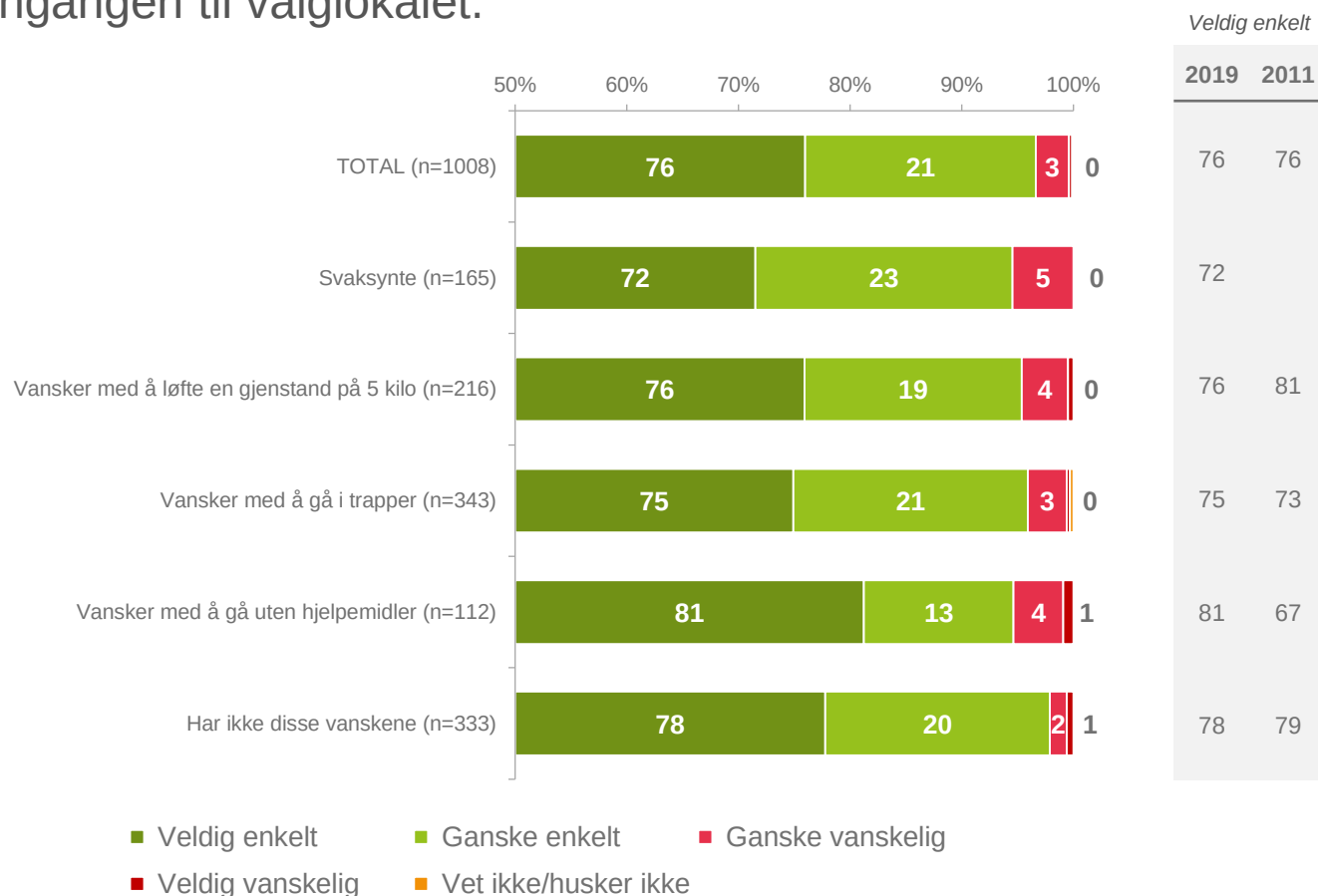
Framgangen har vært spesielt høy i Oslo/Akershus, fra 25 prosent til 42 prosent.

Ser vi på gruppen svaksynte, har andelen som mener det er tilstrekkelig reserverte plasser gått opp fra 37 prosent i 2011 til 52 prosent i 2019.

Var det tilstrekkelig med reserverte og forhåndsmerkede parkeringsplasser for funksjonshemmede ved valglokalet?
Brukte bil til valglokalet, n=588

Det var veldig enkelt å finne inngangen til valglokalet

Det store flertallet av svaksynte og de bevegelseshemmede svarte at det veldig eller ganske enkelt å finne inngangen til valglokalet.

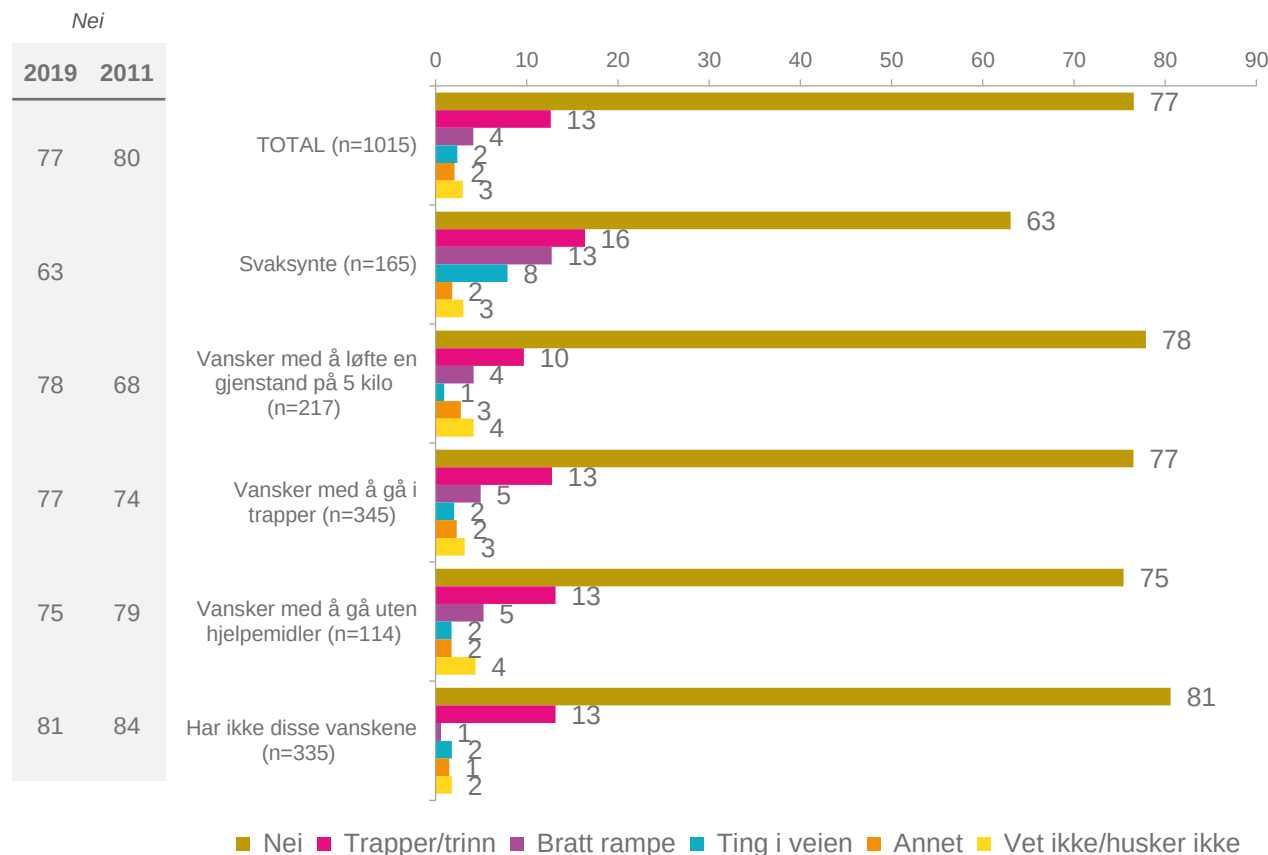
Andelen som mener dette er *veldig* enkelt er på linje med 2011 både blant bevegelseshemmede og svaksynte, med forbehold om at utvalget for den siste gruppen er endret siden 2011.

✓ Merk at akseverdiene i figuren går fra 50 til 100 prosent.

Hvordan var det å finne inngangen til valglokalet? Var det...
Har stemt, n=1008

Det var få fysiske hindringer ved inngangen til valglokalet

Mens mellom 75 – 81 prosent blant bevegelseshemmede svarte at de ikke opplevde noen fysiske hindringer ved inngangen til valglokalet, er andelen 63 prosent blant svaksynte. Trapper / trinn var det største problemet.

Opplevde du noen fysiske hindringer ved inngangen eller på vei inn til valglokalet?
Har stemt, n=1015

De som har vansker med å gå uten hjelpemidler (23 prosent) opplevde oftest fysiske hindringer ved inngangen eller på vei inn til valglokalet. Andelen som opplevde dette i 2011 var på 32 prosent.

13 prosent av disse svarte «trapper / trinn», 5 prosent svarte «bratt rampe», 2 prosent «svarte ting i veien», mens 2 prosent svarte «annet».

De med bevegelseshemming som ikke har noen av de spesifiserte vanskene (335 personer) opplevde i minst grad fysiske hindringer ved inngangen valglokalet, men andelen som oppgav trapper/trinn er om lag som for øvrige grupper.

Blant gruppen svaksynte, er det klart flere som opplever fysiske hindringer (37 prosent). 16 prosent oppgir problemer med trapper/trinn, 13 prosent bratt rampe og 8 prosent ting i veien.

Sammenlignet med 2011, med forbehold om ulike utvalg, er det flere som oppgir at de har opplevd fysiske hindringer ved inngangsdøren i 2019, hhv 37 prosent mot 14 prosent i 2011.

✓ Merk at akseverdiene i figuren går fra 50 til 100 prosent.

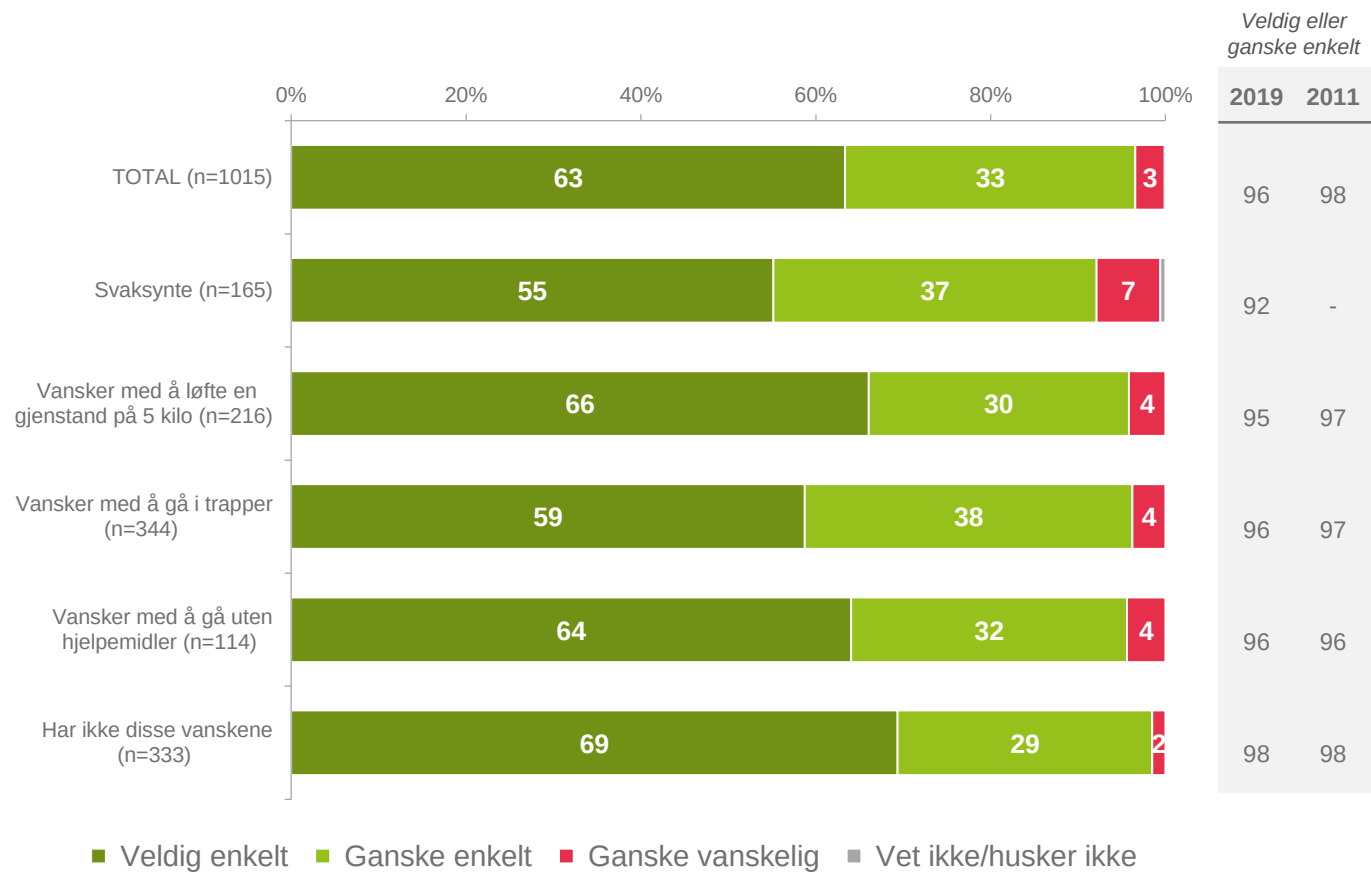

5 Tilgjengelighet inne i valglokalet

Det var enkelt å orientere seg inne i valglokalet

Nesten alle svarte at det var ganske eller veldig enkelt å orientere seg inne i valglokalet (som i 2011).

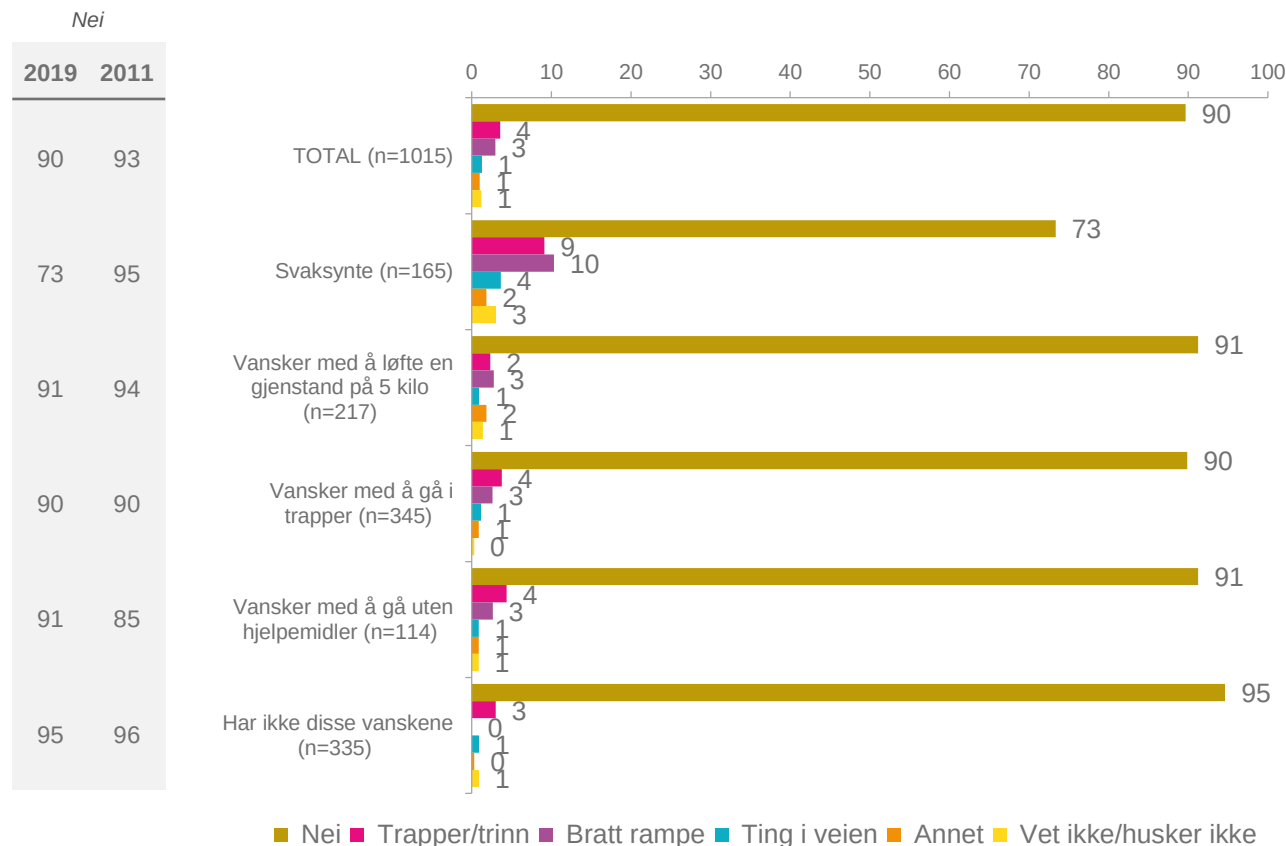
Hvordan var det å orientere seg inne i valglokalet?
Har stemt, n=1015

63 prosent av alle svarte at det var veldig enkelt å orientere seg inne i valglokalet, mens 33 prosent svarte at det var ganske enkelt. 3 prosent svarte at det var ganske vanskelig.

Det var enkelt for alle, uavhengig type bevegelsesvansker, men færre blant de som har vansker med å gå i trapper svarte «veldig enkelt» (59 prosent).

Det er også en noe mindre andel blant de svaksynte som oppgir at det var enkelt å orienterer seg inne i valglokalet (92 prosent), og færrest i denne gruppen svarte veldig enkelt (55 prosent).

Det oppleves få fysiske hindringer inne i valglokalet, men andelen som opplever dette har gått tre prosentpoeng tilbake fra 2011 blant bevegelseshemmede. Blant svaksynte er det klart færre enn i 2011 som svarer at de ikke har opplevd hindringer i valglokalet (tall med forbehold).

90 prosent av de bevegelseshemmede svarte at de ikke opplevde noen fysiske hindringer inne i valglokalet. 4 - 3 prosent svarte henholdsvis «trapper / trinn» og «bratt rampe». 1 prosent svarte «ting i veien» og «annet», mens 1 prosent ikke vet eller husker.

Blant personer som har vansker med å gå uten hjelpemidler, er det flere som ikke har opplevd fysiske hindringer i år enn i 2011, 91 prosent mot 85 prosent.

Blant gruppen svaksynte, hvor andelen som har opplevd problemer har gått opp, svarte 9 prosent at de hadde opplevd «trapper / trinn» i valglokalet som en hindring, 10 prosent hadde opplevd «bratt rampe» og 4 prosent «ting i veien».

Andre fysiske hindringer nevnt i 2019:

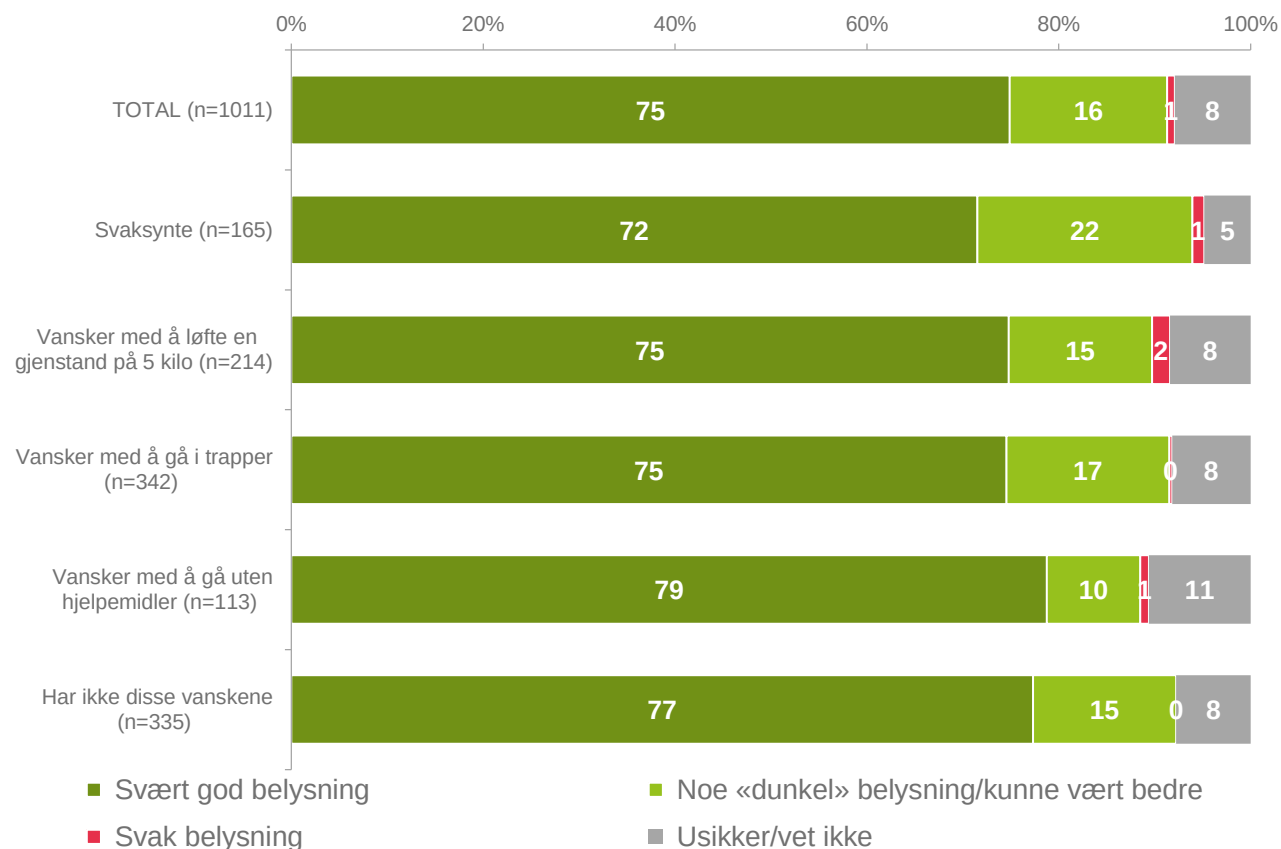
Mange folk, kø
Stoler
Dørstokk
Dør

Opplevde du noen fysiske hindringer inne i valglokalet?

Har stemt, n=1015

Flere mener belysningen kunne vært bedre

Mens tre av fire mener belysningen var svært god, mener mellom en og to av ti at den kunne vært bedre

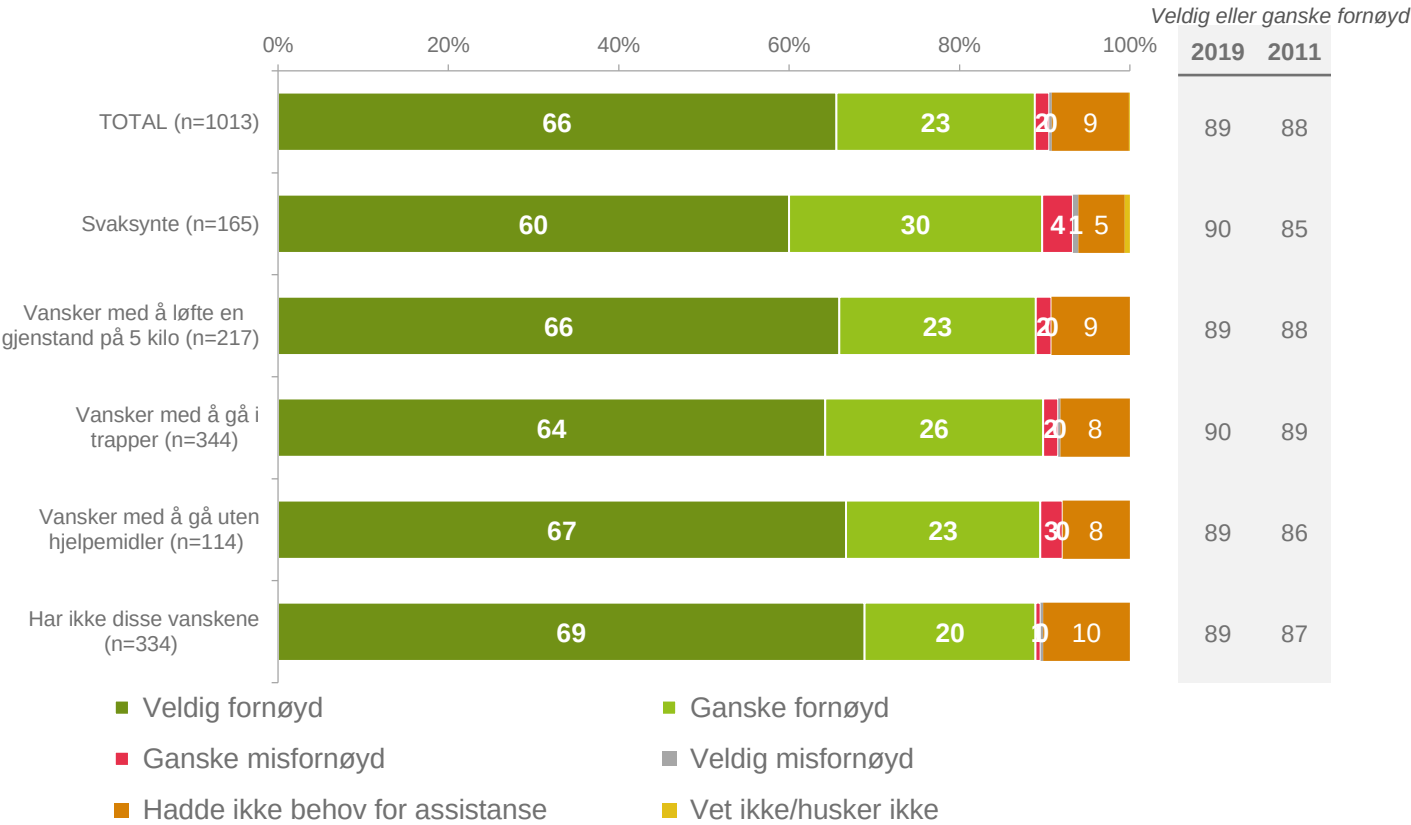
Det er kun mindre forskjeller mellom de ulike gruppene når det gjelder hvordan man oppfattet belysningen i valglokalet.

Vi ser at en noe større andel blant svaksynte, vel to av ti, mener belysningen kunne vært bedre.

Hvordan vurderte du belysningen i valglokalet?
Har stemt, n=1011

Stor tilfredshet med valgfunksjonærene

Nesten 9 av 10 av alle svarte at de var ganske eller veldig fornøyd med assistansen de fikk fra valgfunksjonærene. 1 av 10 hadde ikke behov for assistanse. Opplevelsen av dette er nærmest identisk med situasjonen i 2011.

66 prosent av de bevegelseshemmede / svaksynte svarte at de var veldig fornøyd med assistansen de fikk fra valgfunksjonærene, mens 23 prosent svarte at de var ganske fornøyd. 2 prosent var ganske eller veldig misfornøyd. 9 prosent svarte at de ikke hadde behov for assistanse (11 prosent i 2011)

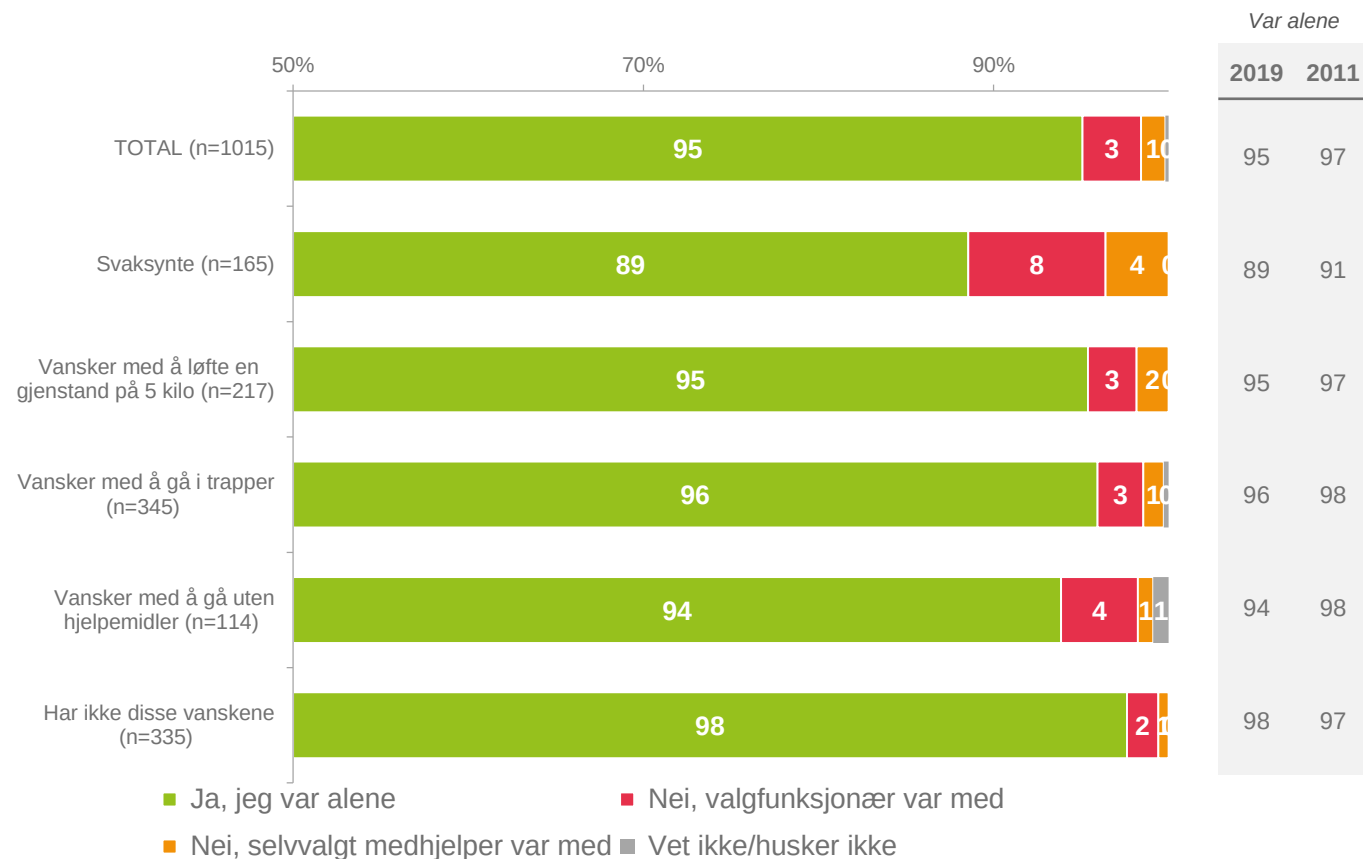
Bland de med bevegelsesvansker, er det som i 2011 begrenset med variasjon etter type vansker.

Andel svaksynte som oppgir at de er veldig fornøyd er nøyaktig lik med situasjonen i 2011 (60 prosent). Samtidig har andelen som er ganske fornøyd gått opp 5 poeng fra 25 prosent til 30 prosent (med forbehold om at utvalgene ikke er like).

Hvor fornøyd eller misfornøyd var du med assistansen du fikk fra valgfunksjonærene?
Har stemt, n=1013

De aller fleste var alene i stemmeavlukket

De aller fleste bevegelseshemmede (94 – 98 prosent) svarte at de var alene i stemmeavlukket. Blant gruppen svaksynte, hadde 8 prosent med valgfunksjonær og 4 prosent hadde med selvvalgt medhjelper.

95 prosent av alle svarte at de var alene i stemmeavlukket. 3 prosent hadde med seg medhjelper, mens 1 prosent hadde med seg valgfunksjonær.

Situasjonen blant de som er bevegelseshemmet er nær identisk med situasjonen i 2011.

Andelen som har med valgfunksjonær er høyere blant svaksynte (8 prosent) og det er også flere i denne gruppen som har hatt med selvvalgt medhjelper (4 prosent).

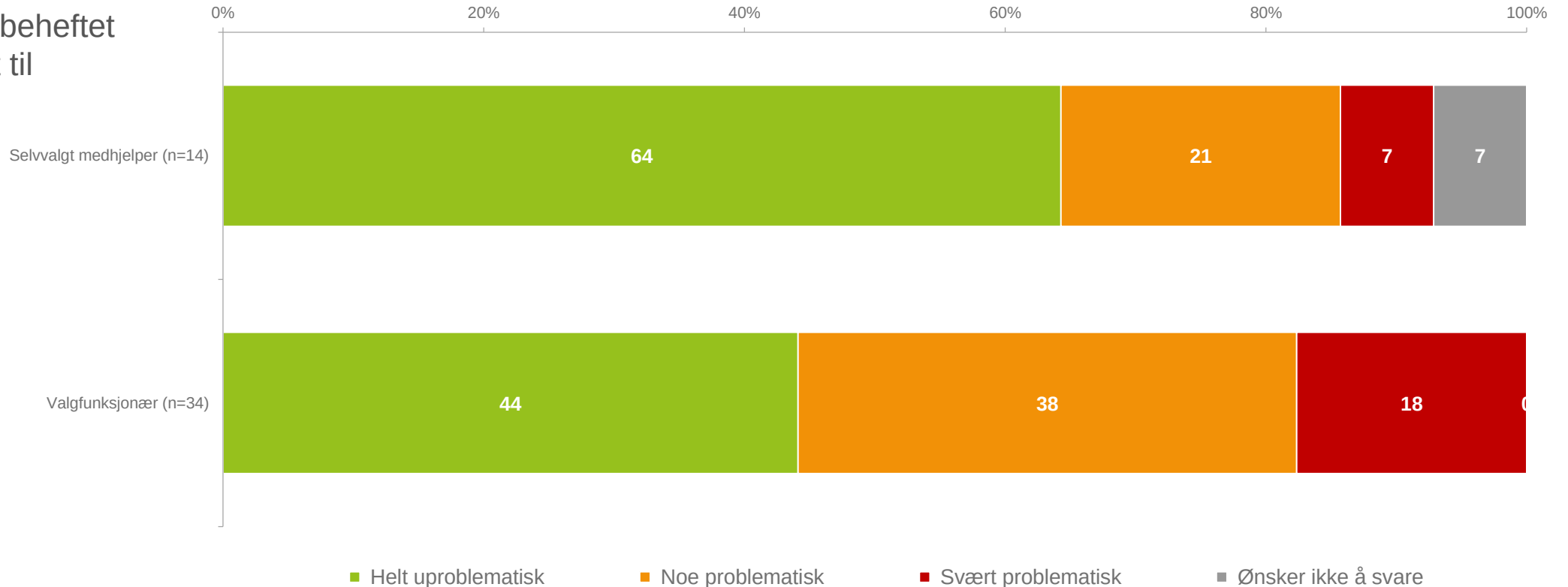
Sammenligner vi med svaksynte i 2011, finner vi at 91 den gang var alene inne i valglokalet, 3 prosent hadde med seg medhjelper og 5 prosent hadde med valgfunksjonær uten medhjelper.

✓Merk at akseverdiene i figuren går fra 50 til 100 prosent.

Var du alene inne i stemmeavlukket?
Har stemt, n=1011

En større andel (nær fire av ti) blant de som hadde med valgfunksjonær inn i valglokalet opplevde dette som noe problematisk. I tillegg var det nær to av ti som opplevde dette som svært problematisk. Av de som hadde med selvvalgt medhjelper, opplevde nær tre av ti dette som noe eller svært problematisk

NB: Lave baser. Det betyr at det er beheftet stor usikkerhet til disse tallene.

Hvordan opplevde du det å ha med en selvvalgt medhjelper inn i valgavlukket? Selvvalgt medhjelper var med, n=14
Hvordan opplevde du det å ha med valgfunksjonær inn i valgavlukket? Valgfunksjonær var med, n=34

Åpent spørsmål: Hva opplevde du som problematisk?

Fire respondenter grunnga hva de mente var problematisk:

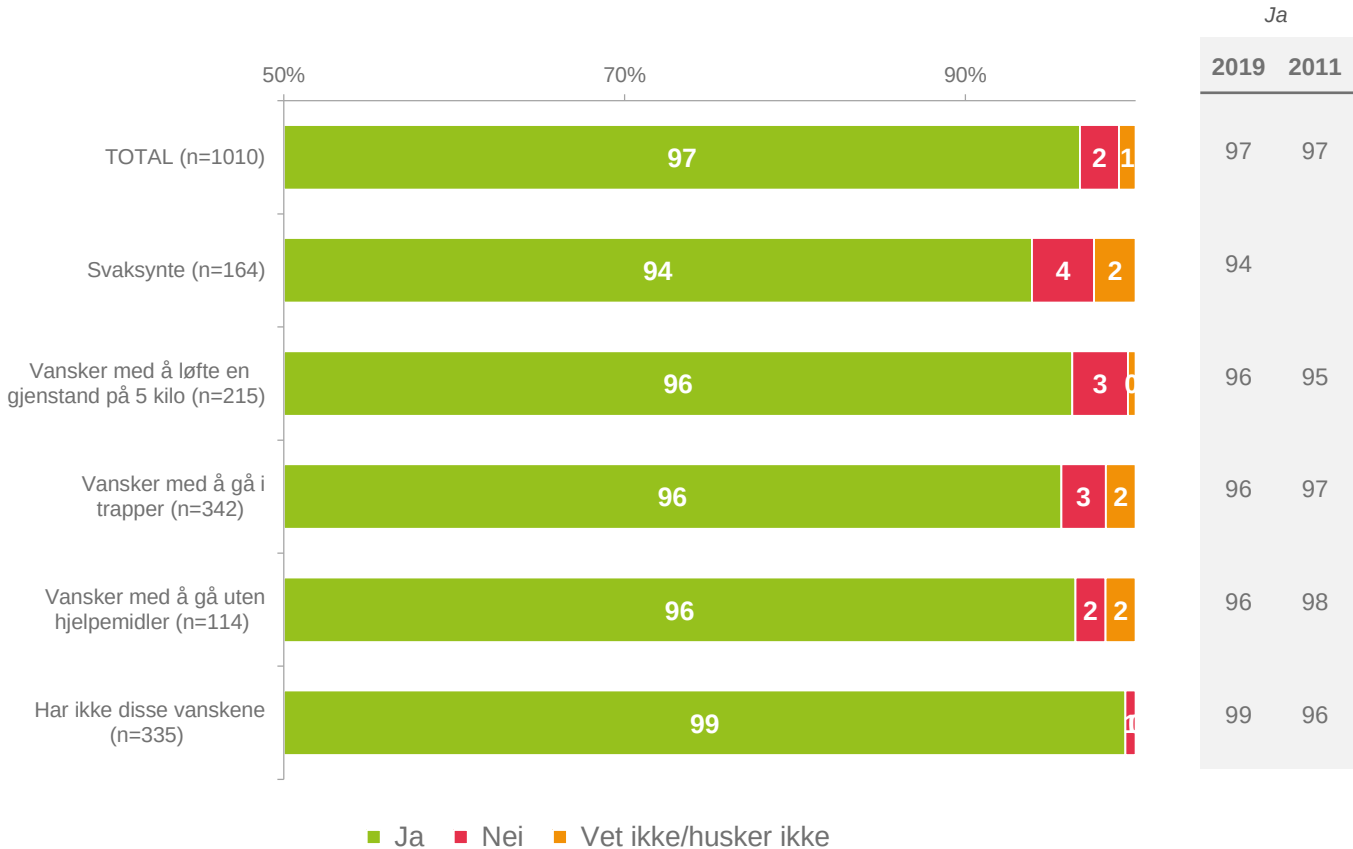
- Diskuterte politikk inne i lokalet.
- Jeg synes det burde være en selvfølge at også synshemmede får mulighet til hemmelige valg i Norge. Dagens løsning er for lettvin, man har ikke bestrebet seg på å tilrettelegge, men mener det åpenbart er slik at en synshemmet ikke har krav på samme rettigheter.
- Litt innpåsliten valgfunksjonær.
- Valgfunksjonær nektet personlig valgt hjelper, det er klart ulovlig.

Stemmesedlene var godt plassert

Nesten alle bevegelseshemmede svarte at stemmesedlene var plassert slik at de enkelt hadde tilgang til dem.

97 prosent av de bevegelseshemmede svarte at stemmesedlene var plassert slik at de enkelt hadde tilgang til alle stemmesedlene. Dette er nøyaktig lik situasjonen i 2011. 2 prosent svarte at de ikke var plassert slik at de enkelt hadde tilgang til dem (mot 3 prosent i 2011).

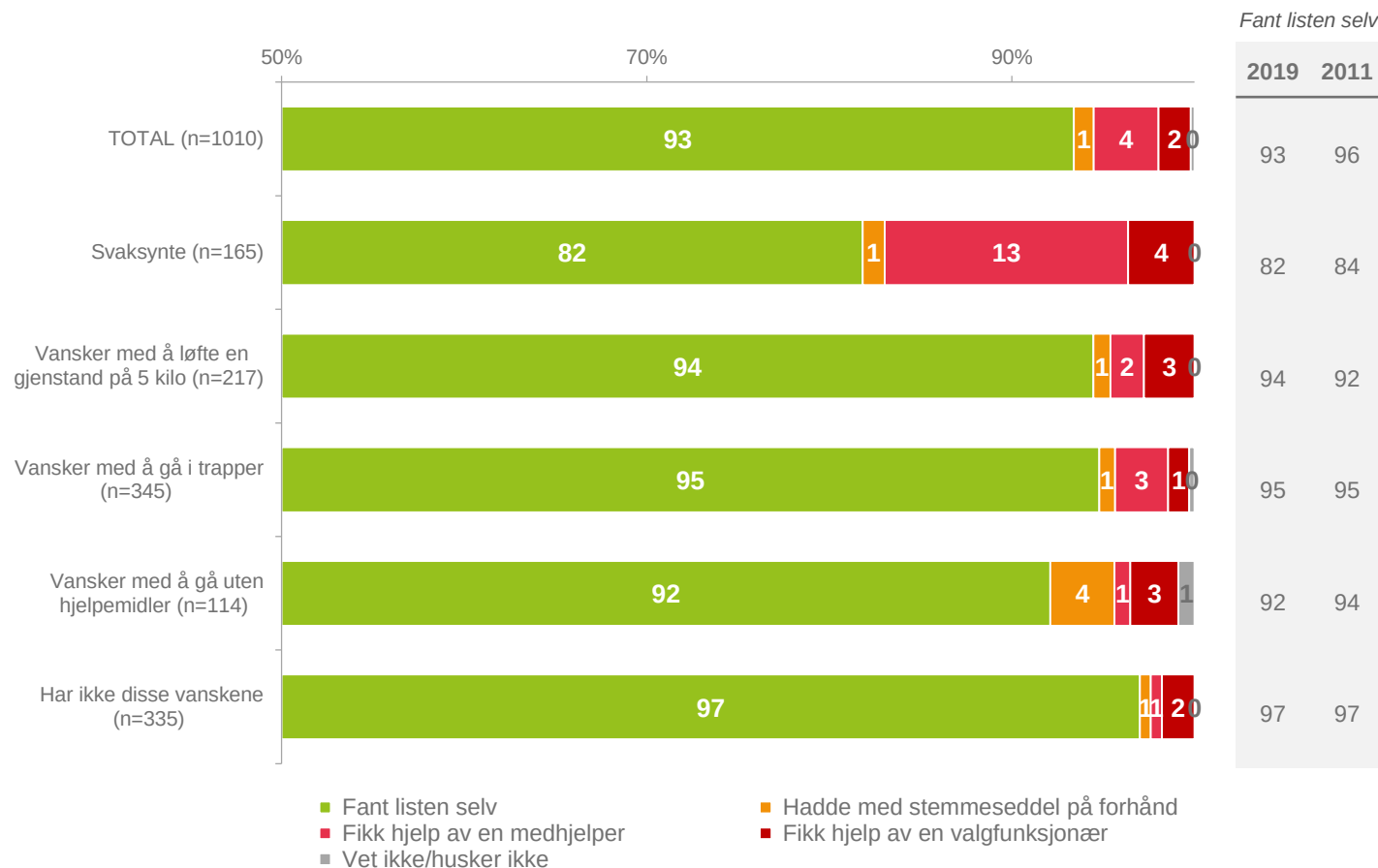
Det er begrenset med variasjon etter grad av vansker og mellom svaksynte og bevegelseshemmede.

Merk at akseverdiene i figuren går fra 50 til 100 prosent.

Var stemmesedlene plassert slik at du enkelt hadde tilgang til alle stemmesedlene?
Har stemt, n=1010

Svært få behøvde hjelp til å finne riktig stemmeseddel

De aller fleste bevegelseshemmede svarte at de selv fant stemmeseddelen til det partiet de stemte på.

93 prosent av alle svarte at de selv fant stemmeseddelen til det partiet de stemte på. 4 prosent fikk hjelp av medhjelper og 2 prosent fikk hjelp av valgfunksjonær. 1 prosent hadde med seg stemmeseddel på forhånd.

Med unntak for svaksynte, er det begrenset med variasjon etter vansker.

De som har vansker med å gå uten hjelp hadde i noe større grad stemmeseddelen med på forhånd (4 prosent).

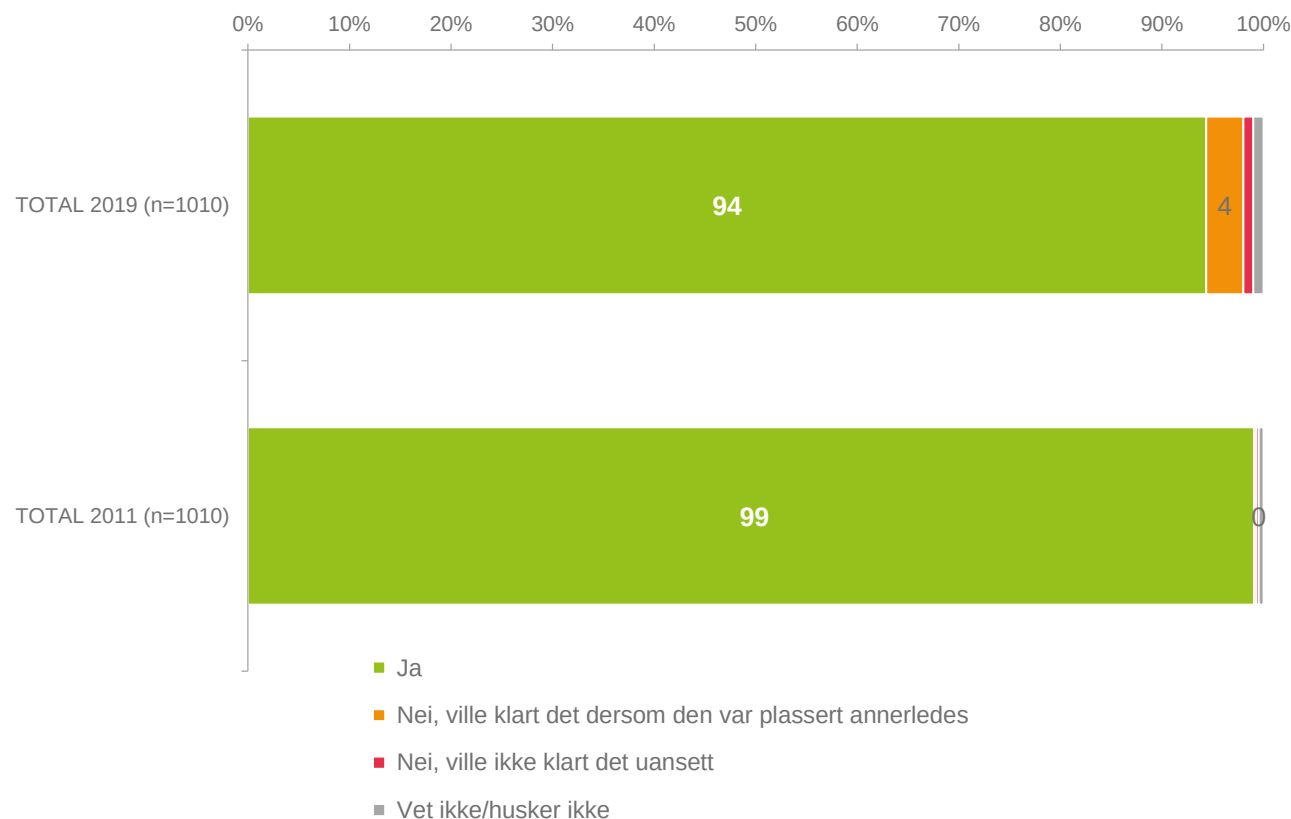
Blant de svaksynte var det betydelig færre som fant stemmeseddelen selv (82 prosent). Så mange som 13 prosent fikk hjelp av en medhjelper. Fire prosent fikk hjelp av en valgfunksjonær.

Situasjonen blant svaksynte ved årets valg er også mye lik det som var situasjonen i 2011. I 2011 var et 84 prosent i denne gruppen som fant listen selv, mens 7 prosent hadde med stemmeseddel på forhånd. 4 prosent fikk hjelp av medhjelper, mens 6 prosent fikk hjelp av en valgfunksjonær.

Fant du selv stemmeseddelen til det partiet du stemte på, eller fikk du hjelp fra andre?
Har stemt, n=1015

Valgurnen var godt plassert – for de aller fleste

Valgurnen var plassert slik at de bevegelseshemmede kunne levere sin stemme uten hjelp fra medarbeider eller valgfunksjonær.

94 prosent av alle svarte at valgurnen var plassert slik at de kunne levere sin stemme uten hjelp fra medhjelper eller valgfunksjonær.

Fire prosent svarte likevel ved årets valg at de ikke var det, men ville klart det om den var plassert annerledes.

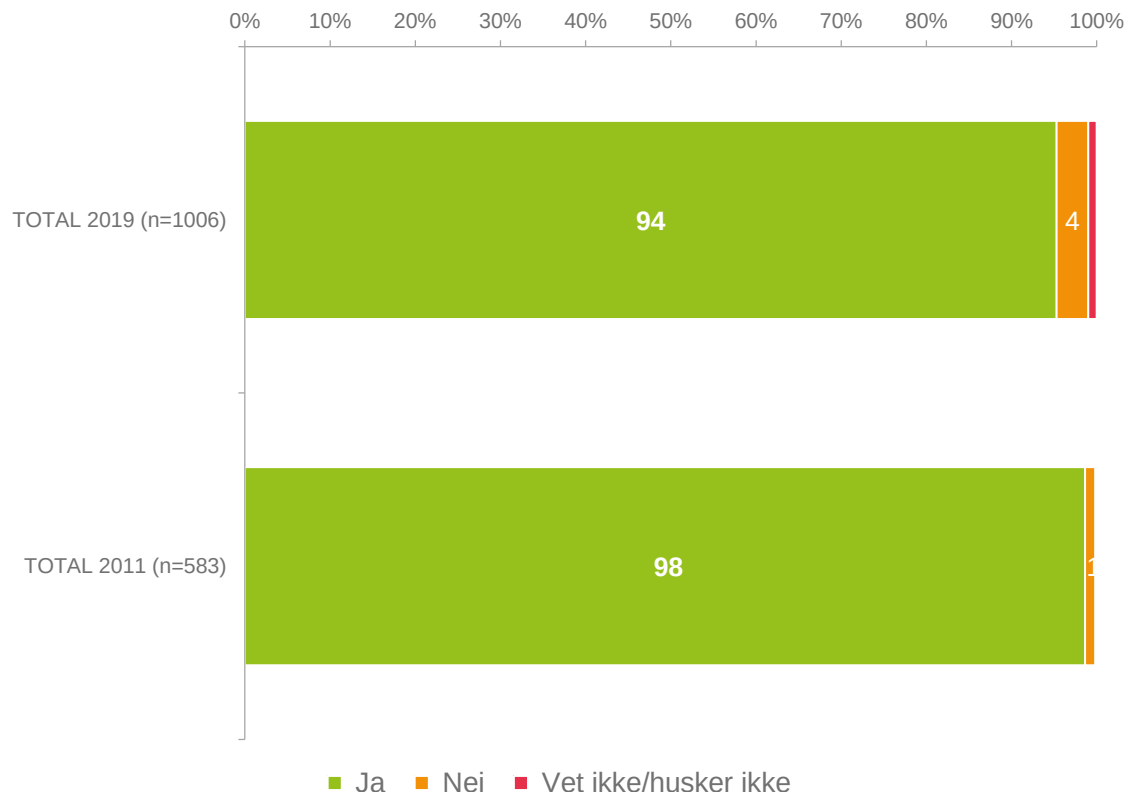
Dette er en endring og nedgang fra 2011, hvor hele 99 prosent mente at valgurnen var plassert slik at de kunne stemme uten hjelp fra andre.

Ser vi på gruppen svaksynte, var det ved årets valg en av ti (11 prosent) som mente de ville klart å stemme på egenhånd om valgurnen var plassert annerledes. Dette er noen flere enn ved valget i 2011 (6 prosent), men forskjellen er ikke vesentlig (signifikant) gitt antallet svar fra denne gruppen.

Var valgurnen plassert slik at du kunne levere din stemme uten hjelp fra medhjelper eller valgfunksjonær?
Har stemt, n=1010

Nesten alle fikk stemt hemmelig

Valglokalene var tilrettelagt slik at de bevegelseshemmede kunne stemme på det partiet de ønsket, uten at noen andre trengte å vite hvilket parti det var.

94 prosent av de alle svarte at valglokalet var tilrettelagt slik at de kunne stemme på det partiet de ønsket, uten at noen andre trengte å vite hvilket parti det var. 4 prosent svarte negativt på spørsmålet.

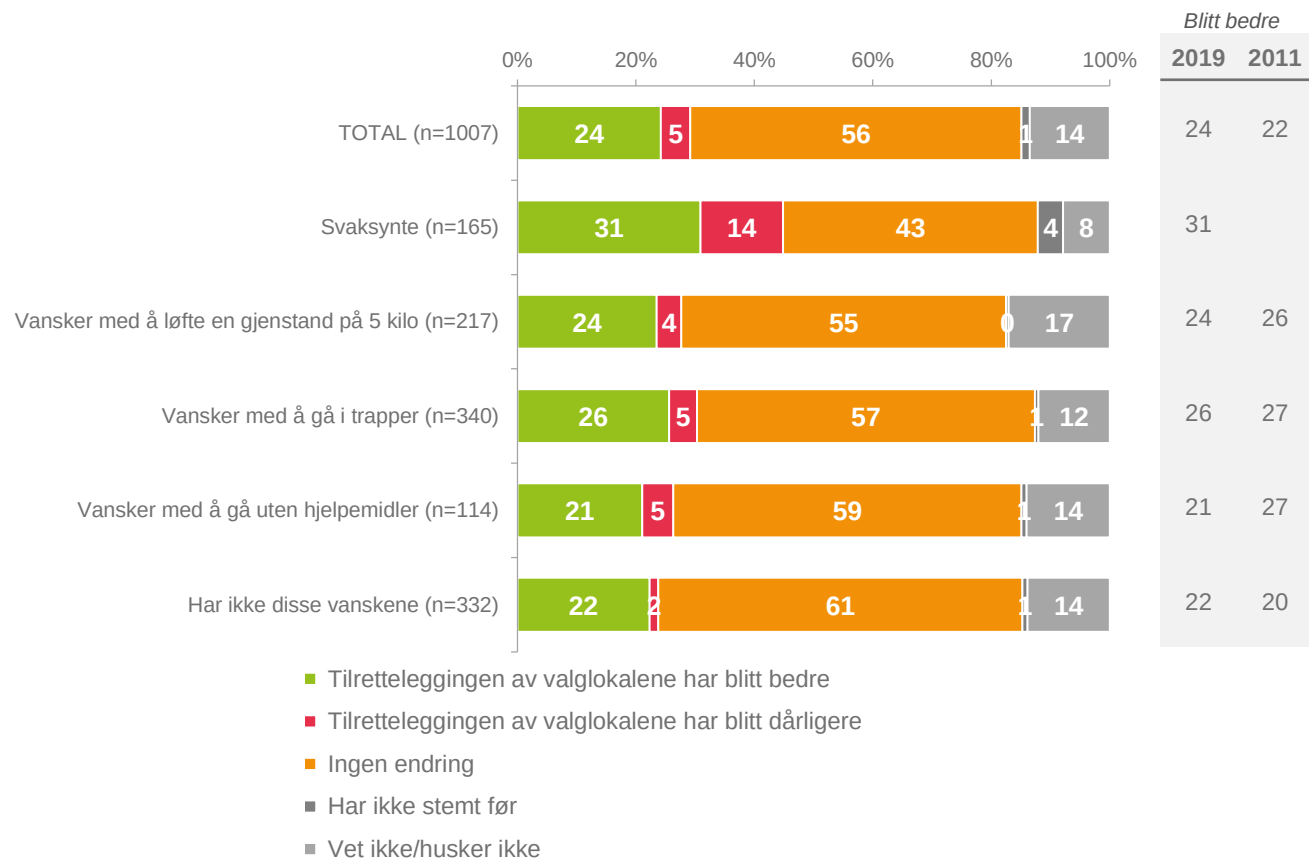
Andelen som mener at de ikke får stemme hemmelig er forholdsvis lav sammenlignet med de som mener det motsatte, men samtidig vesentlig høyere ved årets valg en ved valget i 2011.

Ser vi på hvem som hadde problemer med å stemme hemmelig, ser vi at det også her er svaksynte som opplever dette mest problematisk (7 prosent).

Var valglokalet tilrettelagt slik at du kunne stemme på det partiet du ønsket, uten at noen andre trengte å vite hvilket parti det var?
Har stemt, n=1006

Flertallet har ikke merket noen endring av valglokalene

Mellom fem og seks av ti mener at de ikke har opplevd noen endring i løpet av årene når det gjelder tilretteleggingen av valglokalene. 1 av 4 svarer at tilretteleggingen har blitt bedre.

24 prosent av alle svarte at tilretteleggingen av valglokalene har blitt bedre med årene. 5 prosent svarte at tilretteleggingen har blitt dårligere, mens 56 prosent mener det ikke har vært noen endring. 1 prosent hadde ikke stemt før, mens 14 prosent vet eller husker ikke.

Svaksynte er noe mer delt i sine synspunkter, da en større andel enn bevegelseshemmede mener tilretteleggingen har blitt dårligere enn tidligere (14 prosent), samtidig som en større andel enn bevegelseshemmede mener den har blitt bedre (31 prosent). Vi finner også at en mindre andel blant svaksynte svarer «vet ikke» enn bland de bevegelseshemmede.

Gruppen svaksynte fikk for øvrig ikke dette spørsmålet i 2011.

Har tilretteleggingen av valglokalene blitt bedre eller dårligere med årene, eller har du ikke opplevd noen endring?
Har stemt, n=1007

326 hadde kommer

Har du noen generelle kommentarer knyttet til de praktiske sidene ved å stemme ved valg?

Noen utvalgte kritiske kommentarer

Flere lokaler til forhåndsstemmer
Bedre annonsering!

Dårligere ruting gjennom valglokalet, uklart hvor man skulle gå ut. Fordel når stemmegiving organiseres slik at man følger en løype og ikke går tilbake samme vei, særlig når det er stor trafikk

Valglokalet kunne vært bedre skiltet utenfor. Innenfor burde det vært bedre skiltet hvilket lokale som var for kirkevalg og hvilket som var for lokalvalg.

Der jeg forhåndsstemte var det ingen eller svært få sitteplasser til ventende. Jeg ventet i 25 min og hjalp da to personer med ulike handikap, å finne et sted å sitte.

Funksjonæren var vel pågående hjelpsom, men mente det sikkert godt.

Vansker med å rekke opp til stemmesedlene, urnene står litt høyt, funksjonærene må kunne valgreglementet

Det var for få valg-avlukker for forhåndsstemming (2, i stedet for 3 som tidligere valg). Dermed ble det 15 - 20 min ventetid (siden noen velgere, av helsemessige årsaker, bruker veldig lang tid)

Det var tom for ark for mitt parti så måtte gå ut for å spørre om de kunne fylle på. De som var ved valglokalet var veldig behjelpelige og beklaget så mye. Jeg ble fulgt inn i en ny bås slik at de kunne fylle på.

Hvorfor må man gjøre det motsatt av det man gjorde før? Det var lettere å putte stemmeseddelen i en konvolutt. Nå må man ha en haug med fysiske stempel her og der! Ser frem til når man kan gjøre dette elektronisk.

Åpent spørsmål: Har du noen generelle kommentarer knyttet til de praktiske sidene ved å stemme ved valg?